

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ
ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΤΙΝΩΝ
ΕΞΩ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Υ Π Ο
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΑΤΕΣΗ
Μητροπολίτου πρώην Λήμνου (†)

Κατὰ τὸ ἔτος 1977, ἐξέδωκα μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου», με ὑπότιτλον «Ἀρχιερεῖς-ἀδελφοὶ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1550 καὶ ἐντεῦθεν», περιέχουσιν ἱστορικὰς πληροφορίας περὶ ἀρχιερέων, διαφόρων παροικιῶν, ἀδελφῶν αὐτῆς.

Καθ' ὅμοιον ὅμως τοιοῦτο 1980 ἐκυκλοφόρησε σπουδαιότατον ἔργον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, διακόνου κ. Χρυσοστόμου Φλωρεντῆ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Βραβεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου», εἰς δὲ περιέχονται ἀξιόλογοι εἰδήσεις, πολλαὶ τῶν ὁποίων ἀφοροῦν τοὺς, παρ' ἐμοῦ, ἱστορηθέντας, ἐν τῇ, ὡς εἴρηται, ἐργασίᾳ μου, ἀρχιερεῖς ἀδελφοὺς αὐτῆς, τὰς ὁποίας, ἐν εὔδει συμπληρώσεως, καταχωρίζω κατωτέρω, ὡς καὶ ἄλλων τινῶν ἐπαρχιῶν.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Α'. Λέρνης (Λέρου).

1. Κάλλιστος 1575-1585 ἀνελθὼν ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς παροικίας ταύτης τὸ 1575 ἀπέθανε τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1585¹, καὶ οὐχὶ τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1584, διότι διασφίζεται ἔγγραφον τοῦτου, μνηολογούμενον ἀπὸ 23ης Μαΐου 1584, διὰ τοῦ ὁποίου ὁμολογεῖ «πὼς χρεωστεῖ τοῦ μοναστηριοῦ 50 χρυσὰ δουκάτα καὶ «ἀφιερώνει» στὸ μοναστήρι ἕνα ἀμπέλι ποῦ ἔχει στὸ Λακκὶ (Λέρου) γιὰ τὸ χρέος του αὐτό...»².

2. Φιλόθεος Συγγανόπουλος (Συκαλλόπουλος); — 1635.

Τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν τῆς ἀνόδου αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Λέρου δὲν γνωρίζομεν· πάντως εἰς ἔγγραφον ζητείας τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου, πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Δύσεως, με ἀπε-

* Ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου πρώην Λήμνου κυροῦ Βασιλείου Ἀτέση († 9.11.1983), δημοσιευμένων ἐπιμελείᾳ τοῦ Μητροπολίτου Μεσσηνιαίας Χρυσοστόμου (Θέμελη).

1. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), Βραβεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου.

2. Αὐτόθι, ὑποσ. 8.

σταλμένους τοὺς ἱερομονάχους Ἀθανάσιον Καράρον καὶ Ἱερεμίαν Μαθᾶν³, φέρον ἡμερομηνίαν 25 Ἀπριλίου 1605 προσυπογράφει μετὰ τῶν ἀρχιερέων Καφᾶ Ἰακώβου καὶ Σαντορίνης Ἰωσήφ⁴, ὁμοίως καὶ εἰς τοιοῦτο, τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 1625, ὑπογράφει ὡς «Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπαλαίας»⁵ ἀποθανὼν τὸ 1635 κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἔνδειξιν «ΓϞ̄ (αὐ)τϞ̄ ἔτει Μαΐου 8 (ἐκοιμήθην) φιλόθεος ὁπίσκοπος Λέρου ὁ συκαλλόπουλος»⁶.

3. Ἰγνάτιος Γ. Καρλαβᾶς ὁ Λέριος, 1801-1818.

Ὁ ἐκ τῆς νήσου Λέρου καταγόμενος καὶ ἀδελφὸς τῆς, ὡς εἴρηται, Ἱ. Μονῆς Πάτμου ἀρχιερεὺς Ἰγνάτιος Καρλαβᾶς, διεδέχθη ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦτον τὸν συμμαναστὴν καὶ δωμνυμὸν του Ἰγνάτιον Β', 1756-1801, κατὰ τὸ ἔτος 1801, ἀποθανὼν τὸ 1818. «Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐλήλυθεν ἡ εἰδησις τοῦ ὅτι κ(αι) ὁ συνάδελφος ἡμῶν ἅγιος λέρνης (κύρ Ἰγνάτιος) εἰς χεῖρας Θεοῦ τὸ πν(εῦμ)α αὐτοῦ παρέθετο»⁷.

Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῆς νήσου ταύτης κατήγετο καὶ ἕτερος ἀρχιερεὺς Μωϋσῆς καλούμενος, ἀγνώστου ὅμως ἐπαρχίας, ἀποθανὼν τὸ «† 1676 ἀπριλίου 3 ἐκιμήθη ὁ μακαρίτης ὁ δεσπότης ὁ μωϋσῆς ἐκ νίσου λέρου κ(αι) ὁ Θ(εὸ)ς νὰ τὸν ἀναπαύσι μετὰ τῆς δικέους»⁸. τοῦτον εὐρίσκομεν εἰς ἔγγραφον ὑφ' ἡμερομηνίαν 2 Ἰανουαρίου 1673 νὰ ὑπογράφη ὡς «† Ὁ Καθηγούμενος μονῆς πάτμου μωυσῆς ἀρχιερεὺς»⁹.

Ἐκκλιων ἐκ τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν παραθέτω κατωτέρω τὰ ὀνόματα τῶν γνωστῶν ἀρχιερέων τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τῆς ὁποίας, ὁ ἐπισκοπικὸς κατάλογος, παρὰ τὰ ὑφιστάμενα κενά, ἔχει ὡς ἀκολούθως.

Ἰωάννης 553, παραστάς εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Ε' ἐν Κων/λει Συνόδου τὸ 553.

Σέργιος 786/787, παρευρέθη εἰς τὰς συνελεύσεις τῆς, ἐν Νικαίᾳ, Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἰωσήφ 869, μετέσχε εἰς τὴν, ἐν Κων/λει, Σύνοδον τοῦ 869.

Κωνσταντῖνος 1158.

Κωνσταντῖνος 1187.

3. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 15, ὑποσ. 2.

4. Βάσει τῆς χρονολογίας ταύτης ἐπέρχεται διόρθωσις εἰς τὸν χρόνον τῆς ἀνόδου τούτου ἐπὶ τὴν Μητροπόλιν Σαντορίνης· διότι ἐνθ' μέχρι τοῦδε ἐθεωρεῖτο ὡς τοιοῦτο τὸ 1606, ἤδη πληροφορούμεθα ὅτι ἡ ἀρχιερατεία τούτου ἐν αὐτῇ ἀρχεται τὸ 1605, ἴσως καὶ ἐνωρίτερον.

5. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 24, ὑποσ. 1.

6. Αὐτόθι.

7. Αὐτόθι, σελ. 16, ὑποσ. 1, ἀποθανὼν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1818.

8. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 38.

9. Αὐτόθι, σελ. 38, ὑποσ. 2.

Νεῖλος Α' ἐπὶ τῆς α' Πατριαρχείας Ἀρσενίου Αὐτωρειανοῦ 1255-1260, β' 1261-1267.

Νεῖλος Β' 1472.

Κάλλιστος Α' 1575-1585.

Κάλλιστος Β'¹⁰.

Συμεὼν θανὼν τῇ 24ῃ Δεκεμβρίου 1603.

Φιλόθεος Συγγανόπουλος; Τὸ πρῶτον γνωρίζομεν τοῦτον, ὡς ἀνωτέρω ἀναγράφομεν, κατὰ τὸ 1605, ἀποθανόντα τὸ 1635 8 Μαΐου.

Παχώμιος 1637-1643 ὁ ἀπὸ Ρόδου (1612-1637) Προεδρικῶς.

Ἰγνάτιος Α' 1700.

Συμεὼν 1717-1756;

Ἰγνάτιος Β' 1756-1801 ἐκ Σύμης.

Ἰγνάτιος Γ' Καρλαβᾶς 1801-1818 ἐκ Λέρου.

Ἰερεμίας 1819-1844 ἐκ Μυτιλήνης.

Διονύσιος 1844-1863 ἐκ Καλύμνου.

Ἰγνάτιος Δ' Οἰκονομίδης 1863-1870 ἐκ Λέσβου καταγόμενος.

Μακάριος 1870-1875· ἀπὸ πρ. Λέρου, Ἐλευθερουπόλεως 1885-1888.

Δανιὴλ Κεφαλιᾶνος 1875-1888 ὁ ἀπὸ Βελίτζης 1870-1875.

Χρυσάνθος Βυζάντιος 1888-1894· ἐπίσκοπος Ἀβύδου 1874-1885. Μητροπολίτης Νευροκοπίου 1885-1888 καὶ Κορυτσᾶς 1894-1895.

Ἀνθιμος Τσάτσος 1894-1895 ὁ ἀπὸ Κορυτσᾶς· ἐχρημάτισεν Ἐπίσκοπος Παραμυθίας 1869-1877. Μητροπολίτης Αἴνου 1877-1888. Ἀγχιάλου 1888 μὴ ἀποδεχθεὶς τὴν ἐκλογὴν του· ἀπὸ πρ. Ἀγχιάλου, Κορυτσᾶς 1893-1894. Λέρου καὶ Καλύμνου 1894-1895. Πατριάρχης Κων/λεως, γνωρίζομενος ὡς Ἀνθιμος Ζ' 1895-1897.

Σωφρόνιος Χρηστίδης 1895-1897 χρηματίσας Μητροπολίτης Βερροίας καὶ Ναούσης 1863-1869 β'. ἀπὸ Νικαίας 1902-1906, Ἰωαννίνων 1869-1889. Θεσσαλονίκης 1889-1893, ἀπὸ πρ. Θεσσαλονίκης Λέρου καὶ Καλύμνου 1895-1897 Νικαίας 1897-1902.

Ἰωάννης Χατζηαποστόλου 1897-1903· διετέλεσε Μητροπολίτης Παραμυθίας κ.λπ. 1885-1893, Δισκάτης ἐν Μακεδονίᾳ 1893-1897, Λέρου καὶ Καλύμνου 1897-1903, Κασσανδρείας 1903-1907.

Γερμανὸς Θεοτοκᾶς 1903-1918 ὁ ἀπὸ Αἴνου (1899-1903) καὶ πρότερον Ἐπίσκοπος Μυρέων (1893-1899).

Ἀπόστολος Καβακόπουλος 1918-1946 ὁ ἀπὸ Ὀλύμπου (1912-1918) παραιτηθεὶς· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1947.

10. Μανουὴλ Γεδεών, Ἐγγραφοὶ λίθοι καὶ κεράμια, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1892, σελ. ρμστ'.

Χρυσόστομος Κορωνάιος 22 Ἰουλίου 1950 μὴ ἀποδεχθεὶς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ταύτην, ὁ ἀπὸ Νεοκαισαρείας 1943-1950, β' ἀπὸ πρῶην Λέρου καὶ Καλύμνου 1951.

Ἰσίδωρος Ἀηδονόπουλος 23 Νοεμβρίου 1950-1983¹¹, ἐνῶ κατὰ τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1982», (σελ. 246) 2 Δεκεμβρίου 1950-19 Μαΐου 1983 .

Νεκτάριος Χατζημιχάλης ὁ ἀπὸ Καρπάθου καὶ Κάσου 1983 —

Β'. Ρόδου.

Παῖσιος Ἀγιαποστολίτης 1595-1609 ἐκδημήσας πρὸς Κύριον, οὐχὶ τὴν 4ην Ἰουνίου 1604, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν τοῦ ἔτους 1609. «Τῷ αὐτῷ ἔτει (δηλ. 1609) Ἰουνίῳ 4 ἐκοιμήθην ὁ μ(ητ)ροπολίτης ρόδου παῖσιος»¹².

Ἐν συνεχείᾳ παραθέτω τὸν ἐπισκοπικὸν κατάλογον τῆς Μητροπόλεως ταύτης.

Πρόχορος (Ψευδοπρόχορος, Α' αἰών;).

Εὐφράνωρ Β' αἰών.

Φωτεινὸς 284-305.

Εὐφρόσυνος 305-325, λαβὼν μέρος εἰς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον τὸ 325.

Ἐλλάνικος 431 μετασχὼν εἰς τὴν Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ἰωάννης 449-454 γνωστὸς ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν τοῦ εἰς τὴν «ληστρικὴν» Σύνοδον τοῦ 449, καὶ τὴν Δ' Οἰκουμενικὴν τοιαύτην 451.

Ἀγαπητὸς 455-459.

Ἡσαΐας 513-528.

Θεοδόσιος 553 μέλος τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἰσίδωρος 680-681 μετασχὼν εἰς τὴν ΣΤ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον 680.

Λέων 783-801; μέλος τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου 787.

Θεοφάνης 814-832.

Νεῖλος Α' 833.

Μιχαὴλ 858, 868-879 ὀπαδὸς τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου.

Λέοντιος 858-879 παραστάς εἰς τὴν Σύνοδον τοῦ 879 περὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ Μ. Φωτίου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κων/λεως.

11. Ἐμμανουὴλ Κωνσταντινίδου, *Ἡ ἐν Δωδεκανήσῳ Ἐκκλησία*. Α'. *Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον)*. Β'. *Αἱ Μητροπόλεις καὶ οἱ ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι*, Ἀθήναι 1970, σελ. 77-79.

12. Χρυσόστομου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 15.

- Θεόδωρος 879.
 Ἰωάννης Β' 1070-1100.
 Νικηφόρος 1147-1156.
 Ἀνώνυμος 1156 ἕως νὰ πρόκειται περὶ τοῦ Νικηφόρου.
 Ἰωάννης Γ' 1166.
 Λέων Β' 1166.
 Γεώργιος ἀγνώστου χρονολογίας.
 Θεόδουλος 1256.
 Ἀνώνυμος 1274.
 Ἰωάννης Δ' 1350-1355.
 Νεῖλος Β' Διασωρηδὸς 1357-1369.
 Ἀνώνυμος 1393.
 Ἀνδρέας ὁ Χῖος 1432-1437 ἀπέθανε τῷ 1465.
 Ναθαναήλ 1437-1455 μετέσχεν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Φλωρεν-
 τία Συνόδου.
 Νεῖλος Γ' 1455-1470.
 Μητροφάνης Α' 1471-1498.
 Μητροφάνης Β' 1498-1511.
 Ἰερεμίας Α' 1511-1522.
 Κλήμης 1522-1523 θανὼν τῷ 1527.
 Εὐθύμιος 1523-1525;
 Θεοδόσιος Β' 1541-1548;
 Κάλλιστος 1572-1594.
 Παῖσιος Α' Ἀγιαποστολίτης ὁ Ζακύνθιος 1595-1609.

Ἐπειδὴ ὑπάρχουν ἀντιφατικαὶ πληροφορίες ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἔτος τῆς λήξεως τῆς, ἐν Ῥόδῳ, ἀρχιερατικῆς ιδιότητος τοῦ Παΐσιου, φρονῶ, ὅτι πρέπει νὰ καταχωρισθῶσιν αἱ κατωτέρω παρατηρήσεις, ἵνα δοθῇ ἡ εὐκαιρία εἰς τοὺς ἐνασχολουμένους περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς ἱστορικῆς ταύτης Μητροπόλεως πρὸς ἐπισήμεναι τῶν διαφορῶν καὶ ἀνεύρεσιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας.

Εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς δηλ. καταλόγους τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀναγράφεται, ὅτι ἡ ἀρχιερατεία τοῦ Παΐσιου ἐν Ῥόδῳ κυμαίνεται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1595-1603¹³, χωρὶς ὅμως νὰ διευκρινίζεται ἐὰν οὗτος κατὰ τὸ ἔτος 1603 μετετέθη ἢ παρητήθη ἢ ἐπαύθη.

13. Ἐμμανουήλ Κωνσταντινίδου, *Συμβολαὶ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπισκοπῶν. I.* Ἀθήναι 1969, σελ. 77. — Τοῦ αὐτοῦ, *Ἡ ἐν Δωδεκανήσω Ἐκκλησία. Α'.* Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον). Β'. Αἱ Μητροπόλεις καὶ οἱ ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 52.

Ἐπομένως πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἀπέθανεν.

Κατ' ἀκολουθίαν, ἐὰν δεχθῶμεν ὡς ὀρθὴν τὴν ἄποψιν ταύτην, πρέπει νὰ εἶναι ἐσφαλμένη ἡ χρονολογία τῆς λήξεως τῆς ποιμαντορικῆς αὐτοῦ ιδιότητος, διότι ἐκ τοῦ «Βραβείου» τῆς ἐν Πάτρῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, πληροφορούμεθα, ὅτι οὗτος ἀπέθανε τῇ 4ῃ Ἰουνίου 1609. «Τῷ αὐτῷ ἔτει (1609) Ἰουνίῳ 4 ἐκοιμήθην ὁ μ(ητ)ροπολίτης ρόδου παῖσιος»¹⁴. φρονῶ, ὅτι πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀσφαλέςτερον ἀπὸ ἱστορικῆς σκοπιᾶς τό, ὑπὸ τοῦ, ὡς εἴρηται «Βραβείου» ἀναγραφόμενον, ὅτι οὗτος ἀπέθανε τὴν 4ην Ἰουνίου 1609 καὶ συνεπῶς ἡ ποιμαντορία του ἐξικνεῖται ἀπὸ τοῦ 1595-1609.

Συνεπεία τυχὸν τοιαύτης χρονολογικῆς μεταβολῆς ἐπακόλουθον θὰ εἶναι καὶ ἡ τροποποίησις τῆς σειρᾶς τοῦ φερομένου ὡς διαδόχου αὐτοῦ,

Ἱερεμίου Β' τοῦ Βλαστοῦ, ἐκ Κρήτης καταγομένου, διότι, ἐνῶ εἰς τοὺς ἐπισκοπικούς καταλόγους φέρεται, ὅτι οὗτος ἐπεσκόπευσεν ἐν Ῥόδῳ ἀπὸ τοῦ 1603-1604, ἤδη τὸ ἔτος τῆς, ὑπ' αὐτοῦ, ἀναλήψεως τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ καθηκόντων ἐν αὐτῇ, δέον νὰ μετατεθῇ μετὰ τὸ 1609, ἐὰν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι οὗτος (κατὰ Λ.Χ. Ζώνη) μαρτυρεῖται τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 1628¹⁵.

[Τούτων οὕτως ἐχόντων, φρονῶ, ὅτι πρέπει νὰ διερευνηθοῦν αἱ ἀκριβεῖς χρονολογικαὶ τοποθετήσεις τῶν κάτωθι Ἀρχιερέων, Ἱερεμίου Β' τοῦ Βλαστοῦ, Φιλοθέου, Ἰγνατίου Β' καὶ Παχωμίου:

Ἱερεμίου Β' τοῦ Βλαστοῦ.

Φιλοθέου φερομένου ὡς ἀρχιερατεύσαντος ἐν Ῥόδῳ ἀπὸ τοῦ 1604-1610.

Ἰγνατίου Β' φερομένου ὡς ἀρχιερατεύσαντος ἐν Ῥόδῳ ἀπὸ τοῦ 1610-1612.

Παχωμίου φερομένου ὡς ἀρχιερατεύσαντος ἐν Ῥόδῳ ἀπὸ τοῦ 1612-1637].

Μελέτιος Α' 1637-1639, ὁ τουρκεύσας¹⁶.

Παῖσιος Β' 1639-1643.

Μελέτιος Β' 1643-1651.

Γρηγόριος 1651-1652.

Ναθαναήλ Β' 1652-1655.

Ἰωακεῖμ Α' 1656-1676.

Παρθένιος 1676-1691.

14. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 15.

15. Νικολάου Τωμαδάκη, *Κρήτες ἀρχιερεῖς ὑπηρετήσαντες ἔξω τῆς Κρήτης (1453-1976)*, Ἀθήνα 1981, σελ. 325.

16. Νικολάου Τωμαδάκη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 325.

Κωνσταντῖνος ὁ Μυτιληναῖος 1692-1702.

Ἰγνάτιος Γ' 1702-1722.

Νεόφυτος ὁ Χῖος 1722-1733.

Ἰερεμίας Γ' Πάτριος 1733-1758.

Καλλίνικος 1758-1792.

Ἀγάπιος 1792-1827.

Παῖσιος Γ' 1827-1831, β' ἀπὸ πρῶην Ῥόδου 1835-1836 μετα-
τεθείς εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας Μάρτιος-Ἰούνιος 1836 Προεδρικῶς¹⁷.

Μετὰ τὸν Ἀγάπιον 1792-1827 ὁ Κωνσταντινίδης ἀναγράφει ἀπὸ τοῦ
ἔτους 1827-1836¹⁸ μὲ παρεμβολὴν τὸν Μεθόδιον, περὶ οὗ κατωτέρω, δύο Ἀρ-
χιερεῖς φέροντας τὸ ὄνομα «Παῖσιος»: μάλιστα δὲ διὰ τόν, κατὰ τὸ ἔτος
1827-1829, 1829-1831, τοιοῦτον ἀναγράφει, ὅτι ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ «πρῶην»
Σμύρνης ἐγένετο Ῥόδου κατὰ τὸ 1827 ὡς ἄμεσος διάδοχος τοῦ Ἀγαπίου·
τοῦτο ὅμως δὲν στοχάζεται τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας· διότι, ναι μὲν ὁ Παῖσιος
ἐχρημάτισε Μητροπολίτης Σμύρνης, οὐδέποτε ὅμως Ῥόδου, ὅστις ἀπὸ Ἐ-
πίσκοπος Ἐρυθρῶν ἐγένετο Μητροπολίτης Σόφιας 1830-1837, β' ἀπὸ Σμύρνης
1840-1853, Σμύρνης 1837-1840, Μυτιλήνης 1840 καὶ τέλος Ἐφέσου 1853-
1872 ὅτε καὶ ἐπαύθη (25-5-1872)¹⁹· κατ' ἀκολουθίαν φρονῶ, ὅτι πρόκειται περὶ
ἐνὸς ἀρχιερέως φέροντος τὸ ὄνομα «Παῖσιος» καὶ οὐχὶ περὶ δύο· δηλαδὴ
ὁ Παῖσιος Γ' διαδεχθεὶς τὸ 1827 τὸν Ἀγάπιον παρέμεινε μέχρι τοῦ 1831,
ὅτε τὸν διεδέχθη ὁ Μεθόδιος Σαπουντζάκης τὸ 1831 παραμείνας μέχρι τοῦ
1835, ὅτε καὶ μετὰ τὴν τούτου μετάθεσιν εἰς τὴν Μητρόπολιν Καρπάθου καὶ
Κάσου ἐπανῆλθεν ἐκ δευτέρου ὁ Παῖσιος εἰς τὴν προτέραν ἔδραν του, παρα-
μείνας ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1836 ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας.

Μεθόδιος Σαπουντζάκης ὁ ἀπὸ Βερροίας καὶ Ναούσης
1831-1835 ἀρχιερατεύσας καὶ εἰς τὰς κάτωθι Μητροπόλεις: Κρήτης 1821-
1823, ἢ κατ' ἄλλους 1823-1825, Βερροίας καὶ Ναούσης 1823-1831, Ῥόδου
1831-1835 ἀπὸ πρῶην Ῥόδου, Καρπάθου καὶ Κάσου 1839-1865 ἢ κατ' ἄλλους
1832-1864 Προεδρικῶς, ὅτε καὶ παρητήθη. Κρῆς τὴν καταγωγὴν²⁰.

17. Ἐμμανουὴλ Κωνσταντινίδου, *Ἡ ἐν Δωδεκανήσω Ἐκκλησία*,
ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 53. — Τοῦ αὐτοῦ, *Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τῶν ἐν Ἑλλάδι
Ἐπισκοπῶν*, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 77.

18. Ἐμμανουὴλ Κωνσταντινίδου, ἐνθ' ἄνωτ., ἀντιστοιχῶς σελ. 52-53,
σελ. 77.

19. Νικολάου Τωμαδάκη, *Μητρόπολις Ἐφέσου, ἐπαρχία Ἀσίας κατὰ
τὴν Τουρκοκρατίαν*, ἐν Ἀθήναις 1978, σελ. 95. Κατὰ Σολομωνίδην οὗτος ἀπε-
βίωσε στὰ 1872 σὲ μονὴ τοῦ Ἁθῶ, ὅπου ἐφησύχαζε». *Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σμύρνης*,
Ἀθήνα 1960, σελ. 205.

20. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), *Ἀρ-
χιερεῖς Μητροπόλεων τιῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1453 μέχρι
σήμερον*, Καλαμάτα 1978, Ἔκδοσις Ἰ. Μητροπόλεως Μεσσηνίας, ἀριθ. 25. — Τοῦ αὐ-

Καλλίνικος Καλοῦτσος ἢ Χούγιας 1836-1839, ὁ ἀπὸ Μεσημβρίας (1826-1832) Ρόδου 1836-1839, Κρήτης 1839-1842. Κρῆς τὴν καταγωγὴν, ὡς καὶ ὁ προηγούμενος.

Ἰάκωβος 1839-1856.

Ἰγνάτιος Δ' 1856-1861.

Κύριλλος Παπαδάκης ἢ Πηγάς 15 Φεβρουαρίου 1862-3 Ἀπριλίου 1865²¹. κατὰ τὸν Κωνσταντινίδην ἡ ἀρχερατεία τοῦ Κυρίλλου ὡς Μητροπολίτου Ρόδου κυκλίνεται μεταξύ τῶν ἐτῶν 1861-1862 ἕνα ἐπακολουθήσῃ ἢ τοῦ, ἀπὸ Ἐπισκόπου Χαριουπόλεως Δωροθέου (Ἰανουάριος 1862) 1862-1865²². Κρῆς τὴν καταγωγὴν.

Συνέσιος 1865-1876 ὁ ἀπὸ Τζερβενοῦ (Μητρόπολις ὑπαγομένη σήμερον ὑπὸ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν) 1842-1865 καὶ προηγουμένως Ἐπισκόπου Μιλητουπόλεως 1830-1842.

Γερμανὸς Καβακόπουλος 1876-1888, ὁ ἀπὸ Κώου 1867-1876 Ἑρακλείας 1888-1897, Χαλκηδόνος 1897-1913 καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὡς Γερμανὸς Ε' 1913-1918.

Γρηγόριος ὁ Λέσβιος 1888-1893, ὁ ἀπὸ Τραπεζοῦντος 1884-1888, Φιλιππουπόλεως 1880-1884 καὶ Καμπανίας Νοέμβριος 1880 ὁ ἐπωνυμούμενος «Γιάνναρης». Προεδρικῶς.

Κωνσταντῖνος Ἀλεξανδρίδης 1893-1900, μετατεθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Κυζίκου 1900-1903.

Ἰερόθεος Δημητριάδης Φεβρουάριος-Αὔγουστος 1900, ὁ ἀπὸ Βιζύης καὶ Μηδείας 1889-1900.

Ἰωακεῖμ Β' Βαλασιάδης 1900-1910, ὁ ἀπὸ Μαρωνείας 1894-1900, μετατεθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης 1910-1931.

Γεράσιμος Τανταλίδης 1910-1912, ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων 1906-1910, Σερβίων καὶ Κοζάνης 1892-1893, Πισιδίας 1893-1906, β' ἀπὸ Ῥόδου 1912-1923.

Βενιαμὶν Κυριακοῦ 1912-1913, ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας 11 Ἰουνίου-10 Σεπτεμβρίου 1913, Φιλιππουπόλεως 1913-1925, Νικαίας 1925-1933, Ἑρακλείας 1933-1936 καὶ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης 1936-1946.

Ἀπόστολος Τρύφωνος 1913-1924, β' 1924-1946 παραμείνας ὡς «πρώην» μέχρι τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1951, Βερροίας καὶ Ναούσης 5 Φεβρουαρίου-30 Ἀπριλίου 1924, Ἀμασειας 1951-1957.

τοῦ, Ἐπισκοπαὶ καὶ ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸ 1800 μέχρι σήμερον. α' Ἐκκλησία καὶ Θεολογία», Ἐκκλησιαστικὴ καὶ Θεολογικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας. London 1982, τόμ. Γ', σελ. 976.

21. Νικολάου Τωμαδάκη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 325.

22. Ἐμμανουὴλ Κωνσταντινίδου, ἐνθ' ἄνωτ. ἀντιστοιχῶς, σελ. 53, σελ. 78.

Χρυσόστομος Χατζησταῦρος 5 Φεβρουαρίου-30 'Απριλίου 1924, ὁ ἀπὸ 'Εφέσου 1922-1924, χρηματίσας 'Επίσκοπος Τράλλεων 1910-1913, Μητροπολίτης Φιλαδελφείας ἐν Μικρᾷ 'Ασίᾳ 1913-1922, 'Εφέσου, ὡς ἀνεγράψαμεν 1922-1924, 'Ρόδου ὡς ἐν τοῖς ἄνω, Βερροίας καὶ Ναούσης 30 'Απριλίου-7 'Οκτωβρίου 1924, Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου 1924-1962, 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν 1962-1967 († 1968)²³.

Τιμόθεος Εὐαγγελινίδης, ὁ ἀπὸ Αὐστραλίας (1931-1947) 'Ιανουάριος 1947-7 'Ιουνίου 1949, β' ἀπὸ 'Αμερικῆς Σεπτέμβριος — 5 'Οκτωβρίου †1949. 'Αμερικῆς 7 'Ιουνίου-20 Σεπτεμβρίου 1949.

Σπυρίδων Συνοδινός 1951 — ὁ ἀπὸ 'Απαμείας 1945-1951²⁴.

Γ'. Λαοδικείας.

1. Νικηφόρος Χαρτοφύλαξ; — 1628.

Οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὰς Κυδωνίας Κρήτης²⁵, δι' ὃ καὶ ἐπωνυμεῖτο «Κρητικός»· ἡ ἀκριβὴς χρονολογία τῆς ἀναδείξεώς του ὡς ἀρχιερέως Λαοδικείας δὲν εἶναι γνωστὴ· τεκμηριοῦται ὅτι θά ἦτο τοιοῦτος ἀπὸ τοῦ 1617, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς ἔγγραφον ζητείας τῆς ἐν Πάτμῳ 'Ιεῤῥᾶς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ 'Ιωάννου τοῦ Θεολόγου, ὑπογραφόμενον ὑπὸ τοῦ 'Ηγουμένου καὶ ἐτέρων δέκα τριῶν αὐτῆς ἀδελφῶν προσυπογράφει καὶ «† 'Ο ταπεινὸς Νικηφόρος μητροπολίτης Λαοδικείας καὶ ἀδελφὸς τῆς σεβασμίας ταύτης Μονῆς Πάτμου»²⁶· ἀλλὰ σαφῆς καὶ ἱστορικὴ μαρτυρία ἐπιλέγει, ὅτι εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀπὸ 'Αλεξανδρείας (1601-1620) Πατριάρχου Κων/λεως Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως, ὑφ' ἡμερομηνίαν 4 Νοεμβρίου 1620²⁷ ἀναγράφεται εἰς τὸ τριπρόσωπον ψηφοδέλιον ὡς δεῦτερος συνυποψήφιος καὶ ὁ Λαοδικείας Νικηφόρος θανὼν τῇ 14ῃ 'Οκτωβρίου 1628: «1628 ὁκτωβρίου 14 ἐκοιμήθην ὁ πανιερώτατος μ(ητ)ροπολίτης λαοδικείας καὶ διδάσκαλος νικηφόρος ὁ κρητικός»²⁸.

2. Γρηγόριος Ξένος θανὼν «Τῷ αὐτῷ ἔτει (δηλ. 1812) ('Απρι-

23. Βασιλείου, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου ('Ατέση), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 973.

24. 'Εμμανουήλ Κωνσταντινίδου, ἐνθ' ἄνωτ., ἀντιστοίχως, σελ. 50-53, σελ. 76-78.

25. Νικολάου Τωμαδάκη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 320.

26. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 15.

27. Νικολάου Τωμαδάκη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 320, γνωρίζαντός μοι ἀπὸ τηλεφώνου τὴν ἐγγραφὴν τοῦ Νικηφόρου εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως ὡς Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· τὸν εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τοῦ χώρου τούτου, διὰ τὴν σπουδαιότην ταύτην ἱστορικὴν πληροφορίαν.

28. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 19.

λίου 10) μαρτίου 11 ἐτελεύτησεν ὁ ἅγιος λαοδικείας Κύριος Γρηγόριος ξένος εις Βασιλεύουσαν ὁ καὶ συνάδελφος ἡμῶν»²⁹.

Ἐν συνεχείᾳ παραθέτω τὸν ἐπισκοπικὸν κατάλογον ταύτης.

Ἀνώνυμος ὁ, ἐν τῇ Ἐποποιίᾳ τοῦ Ἐὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ὡς «ἕβδομος ἄγγελος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Ἐκκλησίας» μνημονευόμενος, μετὰ τὸ 90 μ.Χ.

Ἀρχιεπίσκοπος μαθητῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐγκατασταθεὶς παρ' αὐτοῦ.

Ἐπαφροῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου συνήρχετο ἡ κοινότης.

Σισίννιος Α΄ ζήσας ἐπὶ Αὐτοκρατορίας Διοκλητιανοῦ (284-304) ὁ κρημνίσας τὰ εἰδῶλα ἐν τῷ, ἐν Λαοδικείᾳ, ναῷ τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος.

Σισίννιος Β΄ λαβὼν μέρος εἰς τὴν δεκάτην συνεδρίαν τῆς κατὰ τὸ ἔτος 869, συνελθούσης ἐν Κων/λει κατὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου Συνόδου, ὑπογράφας καὶ τὰ «πρακτικὰ» αὐτῆς.

Μακάριος 1400 Μητροπολίτης καὶ Ἐξαρχος πάσης Πακατιανῆς Φρυγίας.

Πέτρος 1570 συντάξας ἐρμηνείαν εἰς τὰ Ἐὐαγγέλια.

Ἀνώνυμοι πέντε Τιτουλάριοι Μητροπολίται φέροντες τὸν τίτλον «Λαοδικείας» καὶ ἐμφανιζόμενοι κατὰ τοὺς ΙΖ'-ΙΘ' καὶ Κ' αἰῶνας³⁰.

Νικηφόρος Χαρτοφύλαξ 1617 ἢ 1620;-1628 περὶ οὗ ἀνεγράψαμεν ἐν τοῖς ἄνω.

Γρηγόριος Α΄ Βατοπεδινός, ἀδελφὸς ὢν τῆς, ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, δαπάναις τούτου ἐζωγραφήθη τὸ παρεκκλήσιον τῆς «Παναγίας τῶν τεθλιμμένων» τῆς Μονῆς ταύτης κατὰ τὸ ἔτος 1678.

Γρηγόριος Β΄ Ξένος θανὼν τὴν 11ην Μαρτίου 1812³¹.

Δωρόθεος Γεωργιάδης 1927-1946 μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Πριγκηποννήσων 1946-1974,

29. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 89.

30. R. Janin, *Λαοδικεία*, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἱστορικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τόμ. Η', σ. 121.

31. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 89. — Ἁθανασίου Παπαδοπούλου-Κεραμέως, *Σύμμικτα. Ε'*. Σημειώσεις ἐκ Πάτμου, «Ν. Σιών», ἔτ. 1905, τόμ. Β', σελ. 852. — Βασιλείου, *Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση)*, Ἱεροεπίσκοποι τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας, Σάρδεων καὶ Φιλαδελφείας, Ἀθήναι 1976, σελ. 8-9. — Τοῦ αὐτοῦ, *Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἐὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀρχιερεῖς-Ἀδελφοὶ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1550 καὶ ἐντεύθεν*, Ἀθήναι 1977, σελ. 175-176. — Σπυρίδωνος Κοντογιάννη, *Προσθήκαι εἰς τοὺς ἐπισκοπικούς καταλόγους τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας καὶ Σάρδεων*, Ἀθήναι 1976, σελ. 13-14.

Μάξιμος Γεωργιάδης 1946-1979, ἀμφότεροι Μητροπολίται ἐν ἐνεργείᾳ τοῦ Πατριαρχείου Κων/λεως, χρηματίσαντες κατ' ἐπανάληψιν καὶ μέλη τῆς Ἱερᾶς τούτου Συνόδου.

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου παραγενόμενοι ἀναφέρομεν ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν «διὰ τε τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ συν-οδικοῦ παρ' αὐτῷ θεσμοῦ καὶ τὴν ἄσκησιν τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ διορθοδόξων καὶ διαχριστιανικῶν εὐθυνῶν... ὅπως ἰδρῶσῃ νέας Μητροπόλεις, πληρῶσῃ ἐρημωθείσας τοιαύτας, ἢ ἀναγράψῃ ἐν τῷ Συνταγματικῷ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπόλεων αὐτοῦ πάλαι ποτὲ διαλαμφάσας Μητροπόλεις ἔτι δὲ καὶ Ἐπισκοπᾶς...».

Τοιοτοτρόπως πάλαι ποτὲ διαλάμψασαι Ἐπισκοπαὶ ἢ Μητροπόλεις «ἀνυψώθησαν διὰ Συνοδικῆς ἀποφάσεως εἰς τὴν τάξιν, τιμὴν καὶ ἀξίαν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπόλεων τοῦ θρόνου. Ἡ ἀνύψωσις αὕτη ἐγένετο ὡς σημειοῦται «ἐν τοῖς σχετικοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δι' ἀπλῆς ἀναγραφῆς τῶν πάλαι ποτὲ διαλαμφασῶν Ἐπισκοπῶν ἢ Μητροπόλεων τούτων εἰς τὸ Συνταγματικὸν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου»³².

Καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν οὕτως ἀναγραφεισῶν ἐπαρχιῶν ἐν τῷ Συνταγματικῷ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπόλεων αὐτοῦ ἀνήκει καὶ ἡ ὑφ' ἰσότησιν Μητροπόλις πρὸς πληρῶσιν τῆς ὁποίας, κατὰ τὸ ἔτος 1927 ἐξελέγη ὁ, ὡς εἴρηται, Δωροθέος «ὡς τιτουλάριος Μητροπολίτης ἐπὶ τῷ ψιλῷ τίτλῳ τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμφάσης Μητροπόλεως Λαοδικείας...», οὗτος δὲ καθὼς καὶ ἔτεροι Ἀρχιερεῖς διαμένοντες εἰς τὸ κέντρον τοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τὸ ἔτος 1928 ἐθεωρήθη ὡς ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης δι' ἀναγραφῆς αὐτοῦ «εἰς τὸ Συνταγματικὸν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου».

Οὗτος διατελέσας ὡς Μητροπολίτης Λαοδικείας μέχρι τοῦ Μαρτίου τοῦ 1946 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Πριγκηποννήσων.

Τοιοτοτρόπως κενωθείσης οὕτως ταύτης, ἡ Μητρόπολις Λαοδικείας «θεωρηθεῖσα ὡς χηρεύουσα ἐν ἐνεργείᾳ Μητρόπολις», ἐπληρώθη συμφώνως πρὸς τὴν προβλεπομένην σχετικὴν διαδικασίαν πληρώσεως ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπόλεως, περιληφθεῖσαν ἐν τῷ σκεπτικῷ τοῦ καταρτισθέντος ὑπομνήματος, ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὕτη ἐγένετο πρὸς πληρῶσιν «Τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Λαοδικείας, ἀπροστατέτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κ. Δωροθέου μετατεθέντος εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Πριγκηποννήσων...»³³. Ἐξ αὐτῆς δηλ. τῆς ἐκλογῆς ἀνεδείχθη Μητροπολίτης ὁ Μάξιμος Γεωργιάδης 1946-1979 «θεωρούμενος πάντοτε ὡς ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης, οὐδεμιᾶς

32. Παύλου, Μητροπολίτου Σουηδίας (Μενεβέισογλου), *Αἱ ἐν Τουρκίᾳ Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὴν διαρρηθείσαν 50ετίαν 1923-1973*, «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», Ἀλεξανδρείας ἔτ. 1975, τόμ. ΝΖ', τεύχ. 1-3, σ. 83.

33. Ἐνθ' ἐνωτ., σελ. 85.

ἀμφισβητήσεως ἐγερωθείσης»³⁴ μέχρι τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας, λαβούσης χώραν κατὰ τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1979³⁵.

Βοηθοὶ δ' ἐπίσκοποι διαφόρων Μητροπόλεων φέροντες τὸν τίτλον τοῦ «Λαοδικείας» εἶναι καὶ οἱ ἐξῆς.

Σωφρόνιος. Βοηθὸς Ἐπίσκοπος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Δημητριάδος 1840-1847 ἐπὶ ἀρχιερατείας τοῦ ἀπὸ Σηλυβρίας Ματθαίου 1838-1841 καὶ τοῦ διαδόχου του, τοῦ ἀπὸ Γάνου καὶ Χώρας Μελετίου 1841-1846, προαχθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀγχιάλου 1847-1865 ὅτε καὶ παρητήθη.

Στέφανος, ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος τῆς ἐν Γαλατᾷ Κων/λεως Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας 1851.

Μελέτιος ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ἐδιρνέ-Καποῦ 1858-1869 μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Σταγῶν 1869-1873.

Παρθένιος Προδρομίτης ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ταταούλων Κων/λεως 1880-1886.

Δ'. Φιλιππουπόλεως Θεόκλητος Τηγανίτης 1718-1727 β'. 1731-1746/47 θανὼν «ἰανουαρίου ἰστ' κ(α)τ(α) τὸ αὐτὸ ἔτος <1746> ἐκοιμήθη ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει θεόκλητος ὁ φιλιππουπόλεως»³⁶.

Ε'. Ἀχριδῶν Κύριλλος Γρεβελῆς 1759-1763 θανὼν ἐν Πάτμῳ ὡς «πρῶτην» τὴν 16ην Σεπτεμβρίου 1765 «τῷ αὐτῷ ἔτει σεπτεμβρίου 16 ἐκοιμήθη ὁ μακαριότατος πρόην ἀχριδῶν κύρ (ι)λλος ἐδδ εἰς πάτμο τοῦ ἐπίκλη γρεβελῆς»³⁷.

Σ'. Νεαπόλεως.

1. Γεράσιμος Κωντοσταύλικος ἀποδημήσας πρὸς Κύριον τὸ 1812. «Τῷ αὐτῷ ἔτει <1812> ὀκτωβρίου 24 κεκοιμήται ὁ συνάδελφος ἡμῶν ἅγιος νεαπόλεως κύρ Γεράσιμος ὁ τοῦ κωντοσταύλικου ἐν Κωνσταντίνου πόλει μετ' ἄορον θάνατον ὄνπερ καὶ τάξαι κύριος μετὰ τῶν δικαίων»³⁸.

34. Αὐτόθι.

35. *Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1982*, Ἀθῆναι 1982, σελ. 756.

36. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 60.

37. Αὐτόθι, σελ. 69.

38. Αὐτόθι, σελ. 90.

2. Παρθένιος Μαζαράκης άνεψιδς του προηγουμένου³⁹ γεννηθείς τὸ 1780 καὶ ἀποθανὼν τὸ «1850 τῷ αὐτῷ ἔτι δεκεμ(βρίου) 2 ἡμέρα σάββατῳ ἔδωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ συναδελφὸς ἡμῶν ἅγιος νεαπόλεως κύρ παρθένιος Μαζαράκης ἐτῶν εὐδομήκοντα μὲ θάνατον φυσικὸν οὐ τὸ πνεῦμα (ἀναπαύσει) κύριος ὁ θεὸς τῶν δικαίων»⁴⁰.

Ἱερομόναχος ὢν ἐνεγράφη εἰς τὴν, ὡς εἴρηται, Ἱερὰν Μονὴν κατὰ τὸ «(1813) Μαΐου τῆ 26 . Ἐλθὼν ὁ κύρ Παρθένιος ὁ κ(αὶ) άνεψιδς του μακαρίτου ἁγίου νεαπόλεως κυρίου γερασίμου κ(αὶ) διακαῆ τρέφων ἐν καρδίᾳ τὸν θεῖον ζῆλον, του νὰ συνταγῆ τῆ ἡμετέρα ἀδελφότητι καὶ νὰ γένη τέκνον γνήσιον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μονῆς, ἔβαλε τὴν μετάνοιάν του ἐν αὐτῇ ὡς σύνηθες κ(αὶ) γέγονεν ἀδελφός, ὡς κ(αὶ) οἱ λοιποὶ τῶν ἀδελφῶν, ὑπὲρ ἧς μετάνοίας αὐτοῦ δέδωκε γρόσια χίλια. "Ὅθεν ἡ ἱερὰ ἡμῶν Μονὴ ἰδοῦσα τὸ ἐνθερμον τῆς αὐτοῦ καρδίας, προσέφερε τῆ αὐτοῦ πανοσιότητι ὡς δῶρον, ὅπερ περιβολάκι εἶχεν ὁ μακαρίτης του θεῖος, ὀνομαζόμενον, ὡς Παναγιὰ τῆς Σκάλας. Ὡσαύτως κ(αὶ) πρῶτον κελλεῖον ὁποῦ ἤθελε πέση ἀπὸ τὰ κελλεῖα τὰ πρῶτα»⁴¹.

Ζ'. Σόφιας Μακάριος ἀποθανὼν κατὰ τὸ «1860. Ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ἐν τῷ Κοινοβίῳ του Ξενοφῶντος ἐν τῷ ἁγίῳ Ὅρει του Ἄθωνος ὁ ἐν Χ(ριστῷ) συναδελφὸς ἡμῶν Μακάριος τῆς Παπύρας Ἐπίσκοπος Σόφιας, καὶ ὁ Θεὸς ἀναπαύση αὐτόν»⁴².

Η'. Πηλουσίου Ἀμφιλόχιος Κάππος 1866-1871 του Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.

Περὶ αὐτοῦ ἔχω γράψει εἰς τὴν ἐργασίαν μου «Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς του Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου του Θεολόγου κ.λ.π. σ. 217-219· ἥδη δ' ἐκ του «Βραβείου» αὐτῆς παραλαμβάνων προσθέτω τὰς ἐξῆς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας⁴³. «1902 δεκεμβρίου 5. Ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφὸς ἅγιος πρόην Πηλουσίου Ἀμφιλόχιος Κάππος ἐτῶν ὀγδοήκοντα δύο μὲ φυσικὸν θάνατον. Ἐκάρη Μοναχὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ του Ἁγίου Παντελεήμονος ἐν Ἁγίῳ Ὅρει, ἐνθα ἐχρημάτισεν ὡς Γραμματεὺς κ(αὶ) διάκονος κ(αὶ) μετὰ τινὰ ἔτη ἦλθεν ἐνταῦθα καὶ ἐγένετο ἀδελφὸς τῆς Μονῆς, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε προσκληθῆ ὑπὸ του τότε Πατριάρχου Ἀλε-

39. Αὐτόθι, ὑποσ. 4.

40. Αὐτόθι, σελ. 107.

41. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 107, ὑποσ. 2.

42. Αὐτόθι, σελ. 110.

43. Αὐτόθι, σελ. 124.

Ξανδρείας Ἰακώβου Παγκώστα, ὅστις ἐχειροτόνησεν αὐτὸν Ἀρχιερέα κ(αί) ἐψήφισε Μητροπολίτην Πηλουσίου. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας διωρίσθη Τοποτηρητῆς τοῦ θρόνου κ(αί) ὡς τοιοῦτος διψήφισε τὸν θρόνον ἐπὶ τινα (τινα) (ἔτη). Ἦλθε δὲ ἐνταῦθα κατὰ τὸ ἔτος 1871 ἐνθα κ(αί) διέμενε μέχρι τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ, οὗ τὸ πνεῦμα «αὐτοῦ» κατατάξι οὗ Κύριος ἐν τοῖς κόλποις τῶν δικαίων»⁴⁴.

Ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης μανθάνομεν ὅτι α) ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1820. β) ἐχρημάτισεν ἀρχικῶς ἀδελφὸς τῆς, ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος (Ῥωσικῆς) καὶ γ) παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου τοῦ 1871 διέμενε, ἐν τῇ, κατὰ Πάτμον, Ἱερᾶ Μονῆ, τῇ μετανοίᾳ του δηλαδὴ, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου μέχρι τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1902, ὅτε καὶ ἀπέθανε.

Θ'. Πενταπόλεως Μακάριος 1797-1820.

Ἐπιπρόσθετοι περὶ αὐτοῦ πληροφορίαι ἀναφέρουν, ὅτι οὗτος εὗρισκόμενος ἐν Πάτμῳ κατὰ τὴν 6ην Ἰανουαρίου 1806, υπέγραψε μετὰ τοῦ, ἐν αὐτῇ ὡσαύτως διαμένοντος Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου Παγκώστα (1805-1825) καὶ τοῦ Ἀρκαδιουπόλεως Σεραφείμ, πρακτικὸν ἐκλογῆς τριῶν ὑποψηφίων διὰ τὴν Μητρόπολιν Λιβύης, ἄνευ ἐτέρων ἐπεξηγήσεων. Σὺν τοῖς ἀνωτέρω, οὗτος τόσον κατὰ τὸ ἔτος 1813, ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1816, ἐκπροσωπεῖ εἰς τὴν Πάτμον τὸν Μητροπολίτην Σάμου⁴⁵, οἵτινες μετὰ τοῦ Λέρνης Ἰγνατίου Γ' Καρλαβᾶ (1801-1818) κατ' ἐντολὴν τοῦ Πατριάρχου Κων/λεως Κυρίλλου τοῦ ΣΤ' (1813-1818) ὡς Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος, διενεργοῦν ἔλεγχον τῆς ἡγουμενείας τῆς Μονῆς ταύτης⁴⁶.

Γ'. Σάρδεων Νεκτάριος Θωμαΐδης 1803-1831 θανὼν αἰεὶς τῷ αὐτῷ ἔτει (1831) Ἰουνίου 12. Κεκοίμηται ὁ συναδελφὸς ἡμῶν Ἅγιος Σάρδεων Κύριος Νεκτάριος θανάτῳ φυσικῷ, ὅστις γέγονεν νέος κτήτωρ κ(αί) βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστῆς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς ὡς τὰ θεάρεστα αὐτοῦ ἔργα καὶ ψυχαφελῆ τὸν ἀποδεικνύουν τόσον εἰς τὸ ἔσω Κοινόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἔξω οὗ τὸ θεῖον μνημόσυνον πάντως ἔσται εἰς αἰῶνα αἰῶνος»⁴⁷.

44. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 124.

45. Σημειωτέον ἔτι κατὰ τὸ ἔτος 1813, Μητροπολίτης Σάμου ἦτο ὁ Δανιὴλ Κομνηνὸς (1784-1815), ἐνθ' κατὰ τὸ 1816 τοιοῦτο, ἦτο ὁ Παῖσιος (1815-1820).

46. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 96, ὑποσ. 2.

47. Αὐτόθι, σελ. 102.

Λόγου γενομένου ἐνταῦθα περὶ τῆς Μητροπόλεως Σάρδεων, φρονῶ, ὅτι δέον νὰ προστεθῆ καὶ ἡ ἐξῆς παράγραφος, ὅτι ὁ, κατὰ τὰ ἔτη 1687-1692 ἀρχιερατεύσας ἐν αὐτῇ, κατὰ κόσμον Ἐμμανουὴλ Γεωργίου Δέκαρχος, Ἐφραίμ, ἰκανῆς μορφώσεως ἀνὴρ συστήσας ἐν Βλαχίᾳ εἶδος ἱερατικῆς σχολῆς ἐπὶ ἀναδείξει ἱεροκηρύκων, προήρχετο ἐκ τῆς τάξεως τοῦ ἐγγάμου κλήρου («πρώην ἐγγαμος ἱερέυς»)⁴⁸, περὶ οὗ καὶ κατωτέρω.

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων προβαίνω καὶ εἰς τὴν καταχώρησιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ καταλόγου τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐπαρχίας ἔχοντος ὡς κατωτέρω, κατὰ τὰς μέχρι σήμερον πληροφορίας, ὡς ἐπραξα καὶ διὰ τὴν Μητρόπολιν Λαοδικείας.

Ἄγνωστος ὡς ἄγγελος τῆς Ἀποκαλύψεως.

Μελίτων ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου (161-180) β' ἡμισυ τοῦ β' αἰῶνος.

Ἀρτεμίδωρος 325 παραστάς εἰς τὰς συνελύσεις τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Λέοντιος 359 παρευρεθεὶς εἰς τὴν ἐν Σελευκείᾳ Ἰσαυρίας σύνοδον τῶν Ἀνατολικῶν.

Ἐορτάσιος 360 καθαιρεθεὶς.

Μεώνιος 431.

Φλωρέντιος 448, 449, 451 παρευρεθεὶς εἰς τὰς ἐν Ἐφέσῳ (449) ληστρικὴν καὶ ἐν Χαλκηδόνι (451) Οἰκουμενικὴν, Συνόδους.

Αἰθέριος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 457-474.

Ἰουλιανὸς 553 παραστάς εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Μαρῖνος 680 παρευρεθεὶς εἰς τὰς συνελύσεις τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Εὐθύμιος ὁμολογητῆς ὀλίγον πρὸ τοῦ 787, 814, 824, λαβὼν μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἰωάννης Α' 824.

Πέτρος Α' ὁ ἀπὸ Μιλήτου 858-869, πνιγεὶς ἐν ναυαγίῳ ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Δαλματίας.

Θεοφύλακτος 879 παρευρεθεὶς εἰς τὴν, ἐπὶ Φωτίου, ἐν Κων/λει, Σύνοδον.

Πέτρος Β' 879.

Ἰωάννης Β' τέλος τοῦ Θ' αἰῶνος.

48. Νικολάου Τωμαδάκη, *Κρητὲς Ἀρχιερεῖς ὑψηλῆσαντες ἔξω τῆς Κρήτης (1453-1976)*, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 320. — Βασιλείου, *Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση)*, *Ἀρχιερεῖς τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας, Σάρδεων καὶ Φιλαδελφείας*, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 15.

Πέτρος Γ' καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κων/λεως Νικολάου Α' τοῦ Μυστικοῦ κατὰ τὴν β' αὐτοῦ πατριαρχίαν (912-925).

Ἀντώνιος φίλος τοῦ ἀνωτέρω Πατριάρχου, ἀκιμάσας κατὰ τὴν περίοδον τῆς Πατριαρχείας του (901-907 β' 912-925).

Λέων παρέστη εἰς τὴν, ἐπὶ Πατριάρχου Κων/λεως Σισινίου τοῦ Β' (996-998), Σύνοδον ὑπογράφων τόμον «περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφούς ἐξαδέλφας δύο».

Ἰωάννης Γ' ὑπογράψας τὴν καθάρεισιν τοῦ Πατριάρχου Κων/λεως Κοσμᾶ Β' τοῦ Ἀττικοῦ (1146-1147) ἐπὶ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1143-1180).

Νικήτας 1156 παρευρεθεὶς εἰς τὴν, ἐν Κων/λει, Σύνοδον ἐπὶ Πατριάρχου Λουκᾶ τοῦ Χρυσοβέργη (1156-1169).

Ἀνώνυμος παρέστη εἰς τὴν, ἐν Κων/λει, Σύνοδον, λαβοῦσαν χώραν πιθανῶς περὶ τὸ 1191, ἀχθεῖσας εἰς τὴν ἀπόφασιν ἀποκαταστάσεως εἰς τὸν Ἱεροσολυμιτικὸν θρόνον τοῦ Κων/λεως Δοσιθέου (1190-1191) ὑπογράφων εἰς τὰ πρακτικὰ αὐτῆς «Ὁ Σάρδεων» ἄνευ παραθέσεως τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Νικηφόρος Α' Χρυσοβέργης περὶ τὸ 1207-1213.

Ἀλέξιος 1216.

Ἀνδρόνικος 1250, β'. 1283-1284 παραστάς εἰς τὴν, ἐπὶ Πατριάρχου Μανουὴλ Β', (1240-1255) συνελθοῦσαν εἰς τὴν, ἐν Νικαίᾳ Ἱερὰν Μονὴν τῆς Θεοτόκου Γοργοεπηκόου, Σύνοδον καὶ ἀσχοληθεῖσας καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ μετατεθοῦ τῶν ἐπισκόπων.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος παραιτηθεὶς τοῦ ἐπισκοπικοῦ του θρόνου ἐγένετο μοναχὸς μετονομασθεὶς εἰς Ἀθανάσιον· βραδύτερον μεταμεληθεὶς ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτὸν ἄνευ ὅμως ἀποτελέσματος, λόγῳ ἀντιδράσεως τῆς Συνόδου· γεγονός εἶναι, ὅτι ἡ ἀρχιερατεία του ἦτο περιπετειώδης· πάντως ἀπέθανεν ὡς μοναχός, ἄγνωστον πότε· ἐθεωρεῖτο ὡς εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς μερίδος τῶν Ἀρσενιατῶν.

Ἰάκωβος Χαλαζᾶς εἶναι ἄγνωστον ἐπὶ πόσον χρόνον ἐπεσόπευσεν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ· πάντως διετέλεσεν ἀρχιερεὺς ταύτης ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Νικηφόρου (1260-1261).

Γεράσιμος Α' ὁ Κερκύρας εἰς τὴν, ἐν Βλαχέρναις, συνελθοῦσαν Σύνοδον ἐπὶ Πατριάρχου Κων/λεως Γρηγορίου Β' τοῦ Κυπρίου (1283-1289) περὶ τὸ τέλος τοῦ 1284 ἢ ἀρχὰς τοῦ 1285 καθαιρέσασαν τὸν Λατινόφρονα Πατριάρχην Ἰωάννην τὸν ΙΑ' τὸν Βέκκον (1275-1282), εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ὁποίας «ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Κερκύρας πρόεδρος Σάρδεων, Ἐξαρχὸς πάσης Λυδίας καὶ ὑπέρτιμος Γεράσιμος ὀρίσας ὑπέγραψα».

Κλήμης 1286.

Ἀνώνυμος ἐπὶ Πατριαρχείας Ἀθανασίου τοῦ Α' κατὰ τὴν β' αὐτοῦ Πατριαρχίαν (1289-1293, β' 1304-1310) κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1304

συνειλήθη Σύνοδος, εἰς ἣν παρευρέθη καὶ «ὁ Σάρδεων» ἄνευ μνησίας τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Θεόδωρος Γαληνός,
Νικηφόρος Β΄,

λόγιοι καὶ διακεκριμένοι Ἱεράρχαι ἀκμάσαντες κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα, χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίζωμεν τὰ χρονολογικὰ ὅρια τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἀρχιερατικῆς αὐτῶν διαμονῆς.

Γρηγόριος 1315, 1329, 1331, 1343 ὡς «Σάρδεων Γρηγόριος ὑπέριτος καὶ ἔξαρχος πάσης Λυδίας καὶ πρόεδρος Μυτιλήνης» κατὰ λόγον ἐπιδόσεως· σημειωτέον ὅτι, διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς πράξεως, κατ' Αὐγούστου τοῦ 1369 ἐπὶ τῆς β' Πατριαρχείας τοῦ Φιλοθέου (1354-1355, β' 1364-1376) ἀπεφασίσθη ὅπως «τοῦ λοιποῦ τὸν τόπον καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸν θρόνον τῆς ἐρημωθείσης Μητροπόλεως Σάρδεων»⁴⁹ ἔχη ἡ Μητρόπολις Φιλαδελφείας, εἰ καὶ κατὰ καιροὺς ὁ τίτλος τοῦ ἐπισκόπου Σάρδεων ἐδίδετο εἰς κληρικούς «ἐπ' ἀρετῇ καὶ μορφώσει διακρινομένους»⁵⁰ ἢ εἰς Μητροπολίτας ἄλλων ἐπαρχιῶν «τὸν τόπον ἐπέχοντας τοῦ Σάρδεων».

Διονύσιος ἐκ Θεσσαλονίκης καταγόμενος· μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Φερράρᾳ Συνόδου (1438) ὅστις ἀνόσω τρυχωθεὶς καὶ λαύρῳ πυρετῷ κατασχεθεὶς ὁ Σάρδεων ἐκεῖνος κύρις Διονύσιος τοποτηρητῆς ὄν τοῦ Ἱεροσολύμων ἀπέθανε καὶ ἐτάφη τὴν 13ην Ἀπριλίου 1438 ταφείς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰουλιανοῦ»⁵¹.

Βησσαρίων Μητροπολίτης Νικαίας, ὑπογράφων τὸν ὄρον τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου (1439) ὡς «Βησσαρίων ἐλέω Θεοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Σάρδεων ἀρκετὸς ὑπέγραψα»⁵².

Νικόλαος 1450 ὑπογράφων τὸν Συνοδικὸν Τόμον, δι' οὗ ἠκυροῦτο ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδένωσις.

Γεράσιμος Β' Μητροπολίτης Μελενίκου (Σιδηροκάστρου) ὑπογράφας τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκ δευτέρου ἀναλήψεως τῶν Πατριαρχικῶν εὐθυνῶν ὑπὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ Α' (1489-1491) ὡς «ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Μελενίκου καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Σάρδεων Γεράσιμος».

Ἀνώνυμος 1517 μετασχὼν εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Curte d' Areges Βλαχίας τὴν 17ην Αὐγούστου 1517, εἰς ἣν μετέσχον, ἐκτὸς τοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου τοῦ Α' (1513-1522), καὶ οἱ Μητροπολίται Σερρών, Σάρδεων καὶ Μηδείας.

49. Γερμανοῦ, Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδίας (Ἀθανασιάδου), Ἱστορικὴ μελέτη περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σάρδεων καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1928, σελ. 63.

50. Αὐτόθι.

51. Αὐτόθι, σελ. 64.

52. Αὐτόθι, σελ. 65.

Γεννάδιος Μητροπολίτης Σερρών 1534 «ὑπέρτιμος Σερρών καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Σάρδεων» ἀδελφὸς τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας, δι' ἧ καὶ Λαυριώτης ἐπωνυμεῖται.

Ἀνώνυμος ὡς Οὐγγροβλαχίας· εἰς «τακτικόν» τῶν μέσων τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἀναγράφεται, ὅτι «ὑστερον ἐγένοντο ἐν τῇ Οὐγγροβλαχίᾳ καὶ Μολδοβλαχίᾳ οἱ δύο Μητροπολῖται, καὶ ὁ μὲν εἷς ἔχει τὸν τόπον τοῦ Σάρδεων... ὁ δὲ ἕτερος λέγεται Μητροπολίτης Μολδοβλαχίας».

Λογγῖνος θανὼν τῷ 1628.

Μελέτιος 1628 «ἱερομόναχος τῆς τοῦ Σιναίου Ὁρους μονῆς» ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀνωτέρω Λογγίνου, θανόντος κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1628⁵³.

Ἐφραίμ Δέκαρχος 1687-1692, ἐκ τοῦ ἐγγάμου βίου προερχόμενος «πρώην ἕγγαμος ἱερέυς», ἱκανῆς μορφώσεως κληρικός, περὶ οὗ ἀνεγράψαμέν τινα ἐν τοῖς πρόσθεν.

Νικόδημος 1749 ἐκλεγείς ὡς Μητροπολίτης Σάρδεων κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1749 ἐπὶ Πατριαρχείας Κυρίλλου Ε', τοῦ Καρακάλλου (1748-1751, β' 1752-1757).

Τιμόθεος 1780, 1803 φέρεται ὡς ὑπογράφων εἰς τὰ ὑπομνήματα ἐκλογῆς τοῦ «Μητροπολίτου Μυρέων Φιλαρέτου εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον Ῥιμνίκου (Μάρτιος 1780), τοῦ Ἰωσήφ ὡς ἐπισκόπου Ἀρτζεσίου (13 Δεκεμβρίου 1793) καὶ Καλλινίκου ὡς Μητροπολίτου Βιδύνης (27 Μαρτίου 1803).

Νεκτάριος Θωμάτιδος 1803-1831, θανὼν τῇ 12ῃ Ἰουνίου 1831. Πάτριος τὴν καταγωγὴν καὶ ἀδελφὸς τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου· πεπαιδευμένος Ἱεράρχης, ἐξασκήσας τὰ ἀρχιερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ἐν Μολδαβίᾳ ἔνθα καὶ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος, ἐν ᾧ προηγουμένως ἐξετέλει χρέη ἐφημερίου ἐν τῇ ἐν Ἰασιῶ τῆς Μολδαβίας Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος.

Βαρλάμ 1826.

Μελέτιος 1848-1861, ὁ ἀπὸ Βοδενῶν δηλ. Ἐδέσσης παραιτηθεὶς, εἰ καὶ ὁ Σάρδεων Γερμανὸς θέτει τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ διακονίαν ἐν αὐτῇ ἀπὸ τοῦ 1836-1859.

Μιχαήλ Κλεόβουλος 1901-1918, διακεκριμένος Ἱεράρχης.

Γερμανὸς Ἀθανασιάδης 1924-1945, μεγάλης μορφώσεως Ἀρχιερέυς, ἀναδειχθεὶς ὡς τοιοῦτος, μετὰ τὴν, κατὰ τὸ ἔτος 1924, ἀναστάσασιν καὶ ἀπανεγγραφὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐνεργεῖα Μητροπόλεων⁵⁴.

53. Σπυρίδωνος Κοντογιάννη, Προσθήκαι εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας καὶ Σάρδεων, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 14.

54. Γερμανοῦ, Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδίας (Ἀθανασιάδου), ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 38-74. — Τ. Γριτσοπούλου, Σάρδεων Μητρόπολις, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τόμ. Ι', σ. 1162-1163. — Βα-

Μάξιμος Χριστόπουλος 1946— σύγχρονος διαπρεπῆς καὶ ἐπίζηλος Ἱεράρχης τῆς κατ' Ἀνατολὰς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, κατ' ἐπανάληψιν Συνοδικὸν ταύτης μέλος καὶ συγγραφεὺς περιπέστων ἔργων, ὡς καὶ ὁ προκάτοχος αὐτοῦ, διακριθεὶς διὰ τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ μελέτας.

Καὶ ἐνταῦθα ἰσχύουν, ὅσα διευτώθησαν εἰς τὴν παράγραφον τῆς παρουσίας ἐργασίας περὶ τῆς Μητροπόλεως Λαοδικείας, ὅτι δηλ. δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἔθεωρήθη καὶ ἡ Μητρόπολις Σάρδεων, ὡς ἐν ἐνεργείᾳ εὐρισκομένη. Καὶ ἐπιλέγεται

«Κατὰ τὸ ἔτος 1924, ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προέβη «εἰς τὴν ἐν τῷ Συνταγματικῷ τῶν ἐνεργείᾳ Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπαναγραφὴν καὶ εἰς τὴν ἐν τῇ τάξει αὐτῶν ἀποκατάστασιν τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμφθείσης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Σάρδεων» καὶ ὥρισεν «ὅπως ὁ Μητροπολίτης Σάρδεων θεωρῆται εἷς τῶν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου, ἔχων ἅμα καὶ ὠρισμένην ἐν τῷ Συνταγματικῷ θέσιν καὶ στάσιν»⁵⁵.

Καὶ ὡς, ἐν τοῖς πρόσθεν, ἀνεγράψαμεν, Μητροπολίτης ταύτης ἐξελέγη ὁ Γερμανὸς Ἀθανασιάδης, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνετέθη «συνοδικῶς, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (δηλ. 1924) ἡ τακτικὴ ἀρχιερατικὴ προστασία καὶ διακυβέρνησις «κατ' ἐπίδοσιν» τῆς ἐν χηρεῖᾳ διατελούσης Ἐπαρχίας Πισσιδείας, πάσης ὅμως περραιτέρω πνευματικῆς εὐθύνῃς καὶ ἀρχιερατικῆς σχέσεως τοῦ Μητροπολίτου Σάρδεων πρὸς τὴν Μητρόπολιν Πισσιδείας ἀρθείσης διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως κατὰ μῆνα Νοέμβριον (θ') τοῦ 1943»⁵⁶.

ΙΑ'. Κώου Σεραφεῖμ 1626-1637. Ὁ, κατὰ ἔτος 1656, ἀποθανὼν ἀρχιερεὺς ἀγνώστου ἐπαρχίας «εἰς τὸ αὐτὸν ἔτος (1656) ἀπριλίου 30 ἐκοιμήθη τὸν δοῦλος τοῦ Θεοῦ Σεραφεῖμ ἀρχιερεὺς»⁵⁷, «πιθανώτατα» φαίνεται ὅτι θὰ «πρόκειται γιὰ τὸν πρῶην Κώου Σεραφεῖμ (1626-1637)· ἀρχιερεὺς ὢν ταύτης πολλάκις ἤρχετο εἰς Πάτμον διαμένων «εἰς τὴν ἁγίαν ἀποκάλυψιν τὴν ὁποῖαν ἠγόρασεν κατὰ τὴν 29 Σεπτεμβρίου 1634»⁵⁸· κατὰ τὴν 29 Σεπτεμβρίου τοῦ 1637 ἔφυγεν ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν

σιελίου, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), Ἀρχιερεῖς τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας, Σάρδεων καὶ Φιλαδελφείας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 10-16.

55. Παύλου, Μητροπολίτου Σουηδίας (Μενεβέισογλου), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 84. — Κώδιξ διοικητικῶν πρακτικῶν ἔτ. 1924, σελ. 145, 3.

56. Αὐτόθι. Κώδιξ διοικητικῶν πρακτικῶν ἔτ. 1924, σελ. 150, 1 καὶ Πατριαρχικὸς Κώδιξ ὑπομνημάτων 1923-1970, σελ. 151.

57. Χρυσοστόμου διακόνου (Φλωρεντῆ), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 33.

58. Αὐτόθι, σελ. 33, ὕποσ. 2.

θρόνον του να ἐπισκοπεύει»⁵⁹. ἐν τῷ μεταξὺ φαίνεται ὅτι παρητήθη, διότι εἰς ἔγγραφο, ὑφ' ἡμερομηνίαν 11 Μαΐου 1646 ὑπογράφει ὡς «πρώην» Κῶου»⁶⁰. «Σὲ λατινικὸ ἔγγραφο τοῦ 1648 Ἀπριλίου 17 μνημονεύεται ἔγγραφο τοῦ 1648 Φεβρουαρίου 3 πού ὑπογράφει ὁ Σεραφεῖμ «ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡγούμενος τῆς Μονῆς... Αὐτὴ ἡ μαρτυρία μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὸν ταυτίσωμε μὲ τὸν «δεσπότη» πού ἐκλέγεται ἡγούμενος στίς 16 Αὐγούστου καὶ πρώτη του ἐνέργεια ἦταν νὰ καταργήσει τὸ κοινόβιο πού μόλις πρὶν 5 μῆνες εἶχε ἀνασταθεῖ... Ὡς ἐπίσκοπος μνημονεύεται σποραδικὰ στὰ κατάστιχα κατὰ τὰ ἔτη 1639-1644»⁶¹.

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀνωτέρω παραθέτω τὸν ἐπισκοπικὸν τῆς Μητροπόλεως ταύτης κατάλογον.

Μερίχρων 325 μετασχὼν εἰς τὰς συνελεύσεις τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἐδέσσιος 343/4 λαβὼν μέρος «εἰς τὴν παραсуναγωγὴν τῆς Φιλιππουπόλεως μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ἀρειανῶν ἐκ τῆς Συνόδου τῆς Σαρδικῆς».

Ἰουλιανὸς μετασχὼν εἰς τὰς ἐν Κων/λει τοῦ 448 καὶ ἐν Νικαίᾳ Δ' Οἰκουμενικὴν 451 Συνόδους.

Ἰωάννης πρὸ τοῦ 500.

Ἀριστοκράτης Ε' αἰῶν.

Δωρόθεος παρευρεθὲς εἰς τὴν ἐν Κων/λει Σύνοδον τοῦ 518.

Γεώργιος παρέστη εἰς τὴν, ἐν Κων/λει, ΣΤ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον 680/1 τὴν καταδικάσασαν τοὺς μονοφυσίτας.

Κωνσταντῖνος 879 παρευρέθη εἰς τὴν, ἐν Κων/λει, τὸ 879 Σύνοδον τὴν ἀποκαταστήσασαν τὸν Μ. Φώτιον.

Ἀθανάσιος ΙΑ' αἰῶν.

Νήφων 1143-1200.

Μιχαήλ 1204.

Ἡσαΐας πρὸ τοῦ 1271.

Γαβριήλ 1271.

Γεράσιμος 1330 ἀναφέρεται ὡς πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος.

Νίκανδρος ἐκ Κρήτης καταγόμενος;— 20 Φεβρουαρίου 1584⁶².

Διονύσιος 1590 ὑπογράφει εἰς τὸν Συνοδικὸν Τόμον ἀνακηρύξεως τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

Χρύσανθος 1593.

59. Αὐτόθι.

60. Αὐτόθι.

61. Αὐτόθι, σελ. 38.

62. Νικολάου Γωμαδάκη, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 325.

- Ἰάκωβος ἐπαύθη τὸ 1595.
 Γαβριήλ 1596-1616.
 Χριστοφόρος 1616-1620 καθαιρεθεὶς.
 Ἀντώνιος 1625—;
 Σεραφεὶμ 1626-1637, παραιτηθεὶς, ὁ ἐν τοῖς πρόσθεν σχολιασθεὶς.
 Ἰωακείμ 1638—; παρέστη εἰς τήν, ἐν Κων/λει, Σύνοδον τὴν καθαιρέσασαν τὸ 1638 τὸν Πατριάρχην Κύριλλον Α', Λούκαριν.
 Ζαχαρίας Α' 1660.
 Μάκαριος 1670-1687.
 Κύριλλος Α' 1688-1720.
 Νεόφυτος 1720-1748.
 Μελέτιος Α' 1748-1761, ἐκλεγείς τῇ 22α Αὐγούστου 1748 καὶ μετατεθεὶς τῇ 27ῃ Μαρτίου 1761 εἰς τὴν Μητρόπολιν Σερρών 1761-1768.
 Θεόκλητος 1761-1763.
 Μελέτιος Β' 1763-1765.
 Ἰωσήφ 1766-1768.
 Καλλίνικος Α' 1768-1774.
 Παρθένιος 1774-1790, παραιτηθεὶς.
 Ζαχαρίας Β' 1790-1798.
 Κύριλλος; 1798.
 Γεράσιμος 1801-1838.
 Κύριλλος Β' 1838-1840, μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Βιδύνης 1840-1846.
 Συνέσιος 1840-1842, ὁ ἀπὸ Ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων 1840⁶³.
 Κύριλλος Γ' 1842-1843.
 Παγκράτιος 1843-1853.
 Κύριλλος Δ' 1853-1867, μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Ἐλασσῶνος 1867-1887.
 Γερμανὸς Καβακόπουλος 1867-1876, μετατεθεὶς ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς Μητροπόλεις Ρόδου 1876-1888, Ἡρακλείας 1888-1897, Χαλκηδόνος 1897-1913 καὶ τέλος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὡς Γερμανὸς Ε', 1913-1918.
 Μελέτιος Γ' ὁ ἀπὸ Φαναριοφερσάλων προήρχετο ἐκ τοῦ ἐγγάμου κλήρου, περὶ τοῦ ὁποῦ ὁ δισέγγονος αὐτοῦ κ. Χρῆστος Παναγιούλας (συνταξιῶχος δικηγόρος, ὁδὸς 31ης Αὐγούστου 12 Λάρισα) ἔγραψε τὰ ἐξῆς: α' Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶμαι δισέγγονος τοῦ ποτὲ Μητροπολίτου Φαναριοφερσάλων

63. Θεοκλήτου, Ἀρχιμ. (Φιλιππαίου, νῦν Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας), Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκοπαὶ καὶ Ἐπίσκοποι (1833-1960), ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 67.

μακαρίτου Μελετίου ... κατόπιν γάμου τῆς κόρης του Μαριγῶς μετὰ τοῦ τότε βουλευτοῦ Φαρσάλων Χριστοδούλου Στεριάδου. Σημειῶ ὅτι ὁ προπάππος μου Μελέτιος ἦτο Μητροπολίτης Φαναριοφερσάλων μέχρι τοῦ ἔτους 1876, ὅποτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Κῶ, ὅπου καὶ ἀπεβίωσε τὸ ἔτος 1885. Εἰς δὲ τὰ ἀρχεῖα τῆς Μητροπόλεως ταύτης ἀναφέρεται, ὅπως διεπίστωσα καὶ ὁ ἴδιος, ὡς «Μητροπολίτης Μελέτιος Φαναριοφερσάλων» προερχόμενος ἐκ τοῦ ἐγγάμου κλήρου καὶ προαχθεὶς ἐν χ η ρ ε ἰ α εἰς τὸν βαθμὸν τῆς Ἀρχιερωσύνης. Εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ θυγατέρα ὀνόματι Σοφίαν»⁶⁴. Οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς Κρήτης καὶ ἐχρημάτισεν Ἐπίσκοπος Γορτύνης (ἄσχετος πρὸς τὴν τῆς Κρήτης ἢ Πελοποννήσου) 26 Ἀπριλίου 1858-Μάρτιος 1867⁶⁵, Μητροπολίτης Φαναριοφερσάλων 1867-1876, Κῶου 1876-1885.

Π α ὦ λ ο ς Σ υ μ ε ω ν ἰ δ η ς ὁ ἀπὸ Σκοπέλου (1880-1885), 1885-1888, παυθεὶς.

Ἀ θ α ν ἄ σ ι ο ς Ν ι κ ο λ ἄ τ ἰ δ η ς 1888-1893, προχρηματίσας Ἐπίσκοπος Ἀργυρουπόλεως 1867-1879, Μητροπολίτης Μετρῶν καὶ Ἀθύρων 1879-1888, Κῶου 1888-1893, μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Σιασίου καὶ Σιατίστῃς 1893-1900.

Κ α λ λ ἰ ν ι κ ο ς Β' Π α λ α ι ο κ ρ α σ ᾶ ς 1893-1900, μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Παραμυθίας 1900-1906· προϋπηρέτησεν ὡς Ἐπίσκοπος Ἀργυρουπόλεως 1880-1882, Μητροπολίτης Βάρνης 1882-1887, Στρωμνίτῃς καὶ Τιβερίουπόλεως 1887-1892· ὁ τε Ἀθανάσιος καὶ Καλλίνικος κατήγοντο ἐξ Ἄνδρου.

Ἰ ω α κ ε ἰ μ Β α ξ ε β α ν ἰ δ η ς ἢ Β α ξ ε β ἄ ν ο γ λ ο υ 1900-1908, ὁ ἀπὸ Ἐπίσκοπος Μιλητουπόλεως 1896-1900, μετατεθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Καστορίας 1908-1911.

Ν ι κ ὸ δ η μ ο ς Ἀ ν δ ρ ἔ ο υ ἢ Κ ο μ ν η ν ὸ ς Φεβρουάριος-Ἰούλιος 1908, παραιτηθεὶς, ὁ ἀπὸ Βιζύης 1904-1908· οὗτος ἐχρημάτισε Μητροπολίτης Μυριοφύτου καὶ Περιστασέως 1891-1894, ἀπὸ πρ. Μυριοφύτου, Βοδενῶν δηλ. Ἐδέσσης 1899-1904, Βιζύης 1904-1908, Κῶου ὡς ἐλέχθη Φεβρουάριος-Ἰούλιος 1908, ἀπὸ πρ. Κῶου Βάρνης 1913-1924 καὶ Προύσης 1924-1936.

Ἀ γ α θ ἄ γ γ ε λ ο ς Ἀ ρ χ ὕ τ α ς 1908-1924, ὁ ἀπὸ Καρπάθου καὶ Κάσου 1897-1908 καὶ προηγούμενος Ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν 1890-1897.

Ἐ μ μ α ν ο υ ἢ λ Κ α ρ π ᾶ θ ι ο ς 1947-1967, μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἱ.

64. «Καθημερινή», ἡμερησία ἐφημερὶς Ἀθηνῶν, ἔτ. 1981, ἀριθ. φύλ. 18656 (5 Φεβρουαρίου), σελ. 5.

65. Νικολάου Τωμαδάκη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 318· ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἦτο προΐστάμενος χασκίσι = πικριδίου Κωνσταντινουπόλεως. — Ὅρα Βασιλείου, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 993.

Μητρόπολιν Μεσημβρίας 1967-1972, θανὼν ἐν Ἀθήναις τὴν 5ην Αὐγού-
στου 1972, πεπαιδευμένος ἀρχιερεὺς συγγραφέας πολλὰ ἱστορικὰ ἔργα.

Ναθαναήλ Λαυριώτης ὁ ἀπὸ Μιλητουπόλεως (1956-1967)
1967-1979⁶⁶.

Ἰεζεκιήλ Τσουκαλάς ὁ ἀπὸ Πισιδίας, προχρηματίσας,
Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ ἐν Ἀμερικῇ 1950-1958, ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας
ἀπὸ τοῦ 1959-1976 εἰς δύο περιόδους, Πισιδίας 1976-1979, 1979-1982.

Αἰμιλιανὸς Ζαχαρόπουλος ὁ ἀπὸ Βελγίου (1968-1982)
1982-.

ΙΒ'. Μητρόπολις Καρπάθου καὶ Κάσου.

Ἡ κατὰ Μάιον τοῦ 1865 προαχθεῖσα ἀπὸ ἀρχιεπισκοπῆς εἰς Μητρό-
πολιν τέως ἐπισκοπῆ Καρπάθου καὶ Κάσου, ἀνήκει εἰς τὸ σύμπλεγμα τῆς
Δωδεκανήσου καὶ εἶναι μία ἐκ τῶν τεσσάρων Μητροπόλεων τούτου, ἡ ὁποία
ἔχει τὴν ἀναφορὰν τῆς, εἰ καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν, ἀπ'
εὐθείας εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον παρὰ τοῦ ὁποίου ἐκλέγονται οἱ
Ἀρχιερεῖς τῶν Μητροπόλεων Ρόδου, Κώου, Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπα-
λαίας καὶ Καρπάθου καὶ Κάσου, τῆς ὁποίας παραθέτω τὸν ἐπισκοπικὸν κατά-
λογον, ὡς ἐγένετο καὶ διὰ τὰς ἄλλας, παροικίας· οὗτος ἔχει ὡς ἔξῃς, κατὰ
τὰς μέχρι σήμερον ἱστορικὰς πληροφορίας.

Βάσσιος 343· παρευρέθη εἰς τὴν ἐν Σαρδικῇ Σύνοδον τὸ 343/344.
Φίλων (;) 383-400.

Ὀλύμπιος 431, παραστάς εἰς τὴν, ἐν Ἐφέσῳ, Σύνοδον, εἰ καὶ
δὲν εἶναι ἀπολύτως βέβαιον ἐὰν ἦτο ἀρχιερεὺς τῆς νήσου Καρπάθου ἢ τῆς ἐν
Καρπασίᾳ Κύπρου τοιαύτης.

Κυριός τέλει τοῦ Ε' αἰῶνος, ἐξ ἐπιγραφῆς γνωστός.

Ζωτικός 518-520, παραστάς εἰς τὴν, ἐν Κων/λει, Σύνοδον τοῦ 520.

Μηναῖος 536-553, γνωστός ἐκ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς Σύνοδον
τοῦ 536 καὶ τῆς, ἐν Κων/λει, Ε' Οἰκουμενικῆς τοιαύτης 553.

Ἰωάννης 680/681· παρευρέθη εἰς τὴν ἐν Κων/λει ΣΤ' Οἰκου-
μενικὴν Σύνοδον.

Λέων 787, μετέσχεν εἰς τὰς συνελεύσεις τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκου-
μενικῆς Συνόδου 786/787.

66. Ἐμμανουήλ Κωνσταντινίδου, Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστο-
ρίας τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπισκοπῶν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 87-89. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν Δω-
δεκανήσῳ Ἐκκλησία. Α'. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον). Β', Αἱ Μη-
τροπόλεις καὶ οἱ Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 57-60.

Φίλιππος, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἀποκαταστήσασαν εἰς τὸν Οἰκου-
μενικὸν θρόνον τὸν Μ. Φώτιον ἐν Κων/λει Σύνοδον τὸ 879/880.

Ἰωαννίκιος 1562-1574, παραιτηθεὶς, ἀδελφὸς τῆς κατὰ Πάτμον
Ἱ. Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, θανὼν ἐν αὐτῇ τὸ 1576.

Μακάριος Α' 1576-1580, καθαιρεθεὶς.

Ἰώσασαφ' Ἀβούρης 1580-1590 ἢ 1583-1590.

Θεόδουλος 1590-1601, ὑπογράφας τὸν Συνοδικὸν Τόμον κατὰ
Μάϊον τοῦ 1590 περὶ ἀνακηρύξεως τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

Ἰερόθεος 1601-1622, καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου
τοῦ Λουκάρεως.

Δαμασκηνὸς Ἀγαπητὸς 1622-1636, καθαιρεθεὶς κατὰ τὸ
ἔτος 1643 ὡς πρὸ ἐπταετίας ἤδη ἐγκαταλείψας τὴν ἐπαρχίαν του»⁶⁷, Κρής
τὴν καταγωγὴν.

Ἀθανάσιος ὁ ἀπὸ Σάμου (1630-1643), Σάμιος τὴν καταγωγὴν,
προερχόμενος ἐκ τοῦ ἐγγάμου κλήρου 1643-1655· ἐπαύθη λόγῳ γήρατος.

Λέοντιος 1665-1674.

Μακάριος Β' 1674-1680, καθαιρεθεὶς, διότι δὲν μετέβη εἰς τὴν
ἐπαρχίαν του.

Νεόφυτος Α' Γριμάνης 1680-1723, ἀδελφὸς τῆς ἐν Πάτμῳ
Ἱ. Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, εἰς τὴν ὁποίαν προσέφερε πολλὰς ὑπερ-
ρεσίας, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεκλήθη ἀνεὸς κτήτωρ τοῦ μοναστηρίου»⁶⁸, ἀποθανὼν
ἐν αὐτῇ τὸ 1729· οὗτος ὑπογράφει δύο Πατριαρχικὰ καὶ Συνοδικὰ σιγιλλιώ-
δη γράμματα τῶν ἐτῶν 1719 καὶ 1722 περὶ προνομίων τῆς μετανοίας του·
ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας του ἢ ἐν Καρπάθῳ Ἱερά Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου
Βατσῶν ἀνεκηρύχθη Σταυροπηγιακὴ καὶ πιθανῶς ἢ ἀπὸ τοῦ 1622 Πατριαρχι-
κὴ Ἐξαρχία Κάσου ἠνώθη μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Καρπάθου⁶⁹ κατὰ τὴν
περίοδον ταύτης.

Νικηφόρος Α' (;) 1722-1736.

Νικηφόρος Β' (;) 1736-1744.

Μακάριος Γ' 1744-1754.

Παρθένιος 1754-1760, παραιτηθεὶς.

Παῖσιος 1760-1764.

Δανιὴλ 1764-1793, παραιτηθεὶς, Σιναΐτης μοναχός.

Νεόφυτος Β' 1793-1832, παραιτηθεὶς.

67. Νικολάου Τωμαδάκη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 325.

68. Βασιλείου, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), Συμ-
βολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεο-
λόγου. Ἀρχιερεῖς-Ἀδελφοὶ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1550 καὶ ἐνεῦθεν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 166.

69. Αὐτόθι.

Μεθόδιος Σαπουντζάκης, Κρής τὴν καταγωγὴν. Προεδρικῶς ὡς ἀρχιεπίσκοπος 1839-1865 παραιτηθεὶς ἀπὸ πρ. Ῥόδου· ἐχρημάτισεν ἀρχιερεὺς εἰς τὰς ἐξῆς Μητροπόλεις: Κρήτης 1821-1823, Βερροίας καὶ Ναούσης 1823-1831, Ῥόδου 1831-1835, ἀπὸ πρ. Ῥόδου, Καρπάθου καὶ Κάσου 1839-1865, παραιτηθεὶς.

Νικηφόρος Γ' 1865-1869, Κρής τὴν καταγωγὴν, ἐπαύθη, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Καρπάθου καὶ Κάσου ἀνυψώθη εἰς Μητρόπολιν τὸ 1865.

Ἰγνάτιος 1869-1875, ὁ ἀπὸ Τρωάδος (1862-1869).

Γεράσιμος Πηγᾶς Βυζάντιος 1875-1886 μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Πολυανῆς Προεδρικῶς 1886-1888.

Νεῖλος Σμυρνιωτόπουλος 1886-1889, ὁ ἀπὸ Ἐρυθρῶν (1883-1886), παραιτηθεὶς ἐφησύχαζεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν Ἀγίῳ Ὄρει.

Σωφρόνιος Ἀργυρόπουλος 1889-1897, χρηματίσας Ἐπίσκοπος Παμφίλου 1877-1888, Μητροπολίτης Ἀγχιάλου 1888-1889, Ἐλασσῶνος 1897-1900, Στραωνίτης καὶ Τιβεριουπόλεως 1900-1901 καὶ Προικονήσου 1901-1911.

Ἀγαθάγγελος Ἀρχύτας 1897-1908, ὁ ἀπὸ Ἐρυθρῶν (1890-1897), μετατεθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Κῶου (1908-1924).

Εὐγένιος Μαστοράκης 1908-1912, ὁ ἀπὸ Συνάδων (1899-1908).

Γερμανὸς Μονοδιάδης ἢ Μονούδης 1912-1940, ὁ ἀπὸ Μιλητουπόλεως (1907-1912).

Ἀπόστολος Παπαϊωάννου 1950-1975, μετατεθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Αἴνου 1975⁷⁰-1977.

Γεώργιος Ὀρφανίδης 1975-1980, παραιτηθεὶς.

Νεκτᾶριος Χατζημιχάλης ὁ ἀπὸ Κισσάμου καὶ Σελλίνου (1980) 1980-1983.

Ἀμβρόσιος Παναγιωτίδης (Λαυριώτης) 1983-.

70. Ἐμμανουὴλ Κωνσταντινίδου, Ἡ ἐν Δωδεκανήσῳ Ἐκκλησία. Α'. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον). Β'. Αἱ Μητροπόλεις καὶ οἱ Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 66-69.

*
*
*

Α'. Τενέδου.

Εις τὴν ἐργασίαν μου «Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Ἰμβρου καὶ Τενέδου ἀνὰ τοὺς αἰῶνας» (σ. 449) ἀναφέρω, ὅτι, ἐπὶ Πατριαρχείας Καλλίστου τοῦ Α' (1350-1354, β' 1355-1363) ὑπῆρχε Μητροπολίτης Τενέδου «Ἰωσήφ» καλούμενος.

Ἐν τοσοῦτῳ ὅμως, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1353, ὁ ὡς εἴρηται Πατριάρχης διὰ Συνοδικῆς πράξεως «ἔδωκεν εἰς τὸν Μητροπολίτην Τραιανουπόλεως Γερμανὸν ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ κατ' ἐπίδοσιν καὶ τὴν μητρόπολιν Περιθεωρίου»⁷¹ «...συνδιασκεψαμένη... ἡ μετριότης ἡμῶν συνοδικῶς, ἀναγράφεται ἐν αὐτῇ, μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων ἀρχιερέων ... τοῦ Τενέδου...»· βεβαίως δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Μητροπολίτου Τενέδου, ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι θὰ πρόκειται περὶ τοῦ Ἰωσήφ.

Β'. Ἡλιοπόλεως.

Ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1774 ἀρχιερεὺς τῆς παροικίας Ἡλιοπόλεως ἑκαλεῖτο Μακάριος Σκυριώτης⁷²· κατὰ τὰ ἔτη ὅμως 1775, 1776, 1778 ἀναφέρεται ὡς Ἠγουμενος τῆς ἐν Χίῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου τῶν Μουνδῶν ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μακάριος⁷³· μήπως πρόκειται περὶ τοῦ ἰδίου προσώπου, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν παραίτησιν ἐκ τοῦ θρόνου του ἀνέλαβε τὴν Ἠγουμενείαν τῆς ὡς εἴρηται Μονῆς; Περαιτέρω ἔρευνα πιθανὸν νὰ δώσῃ θετικὴν ἀπάντησιν.

Γ'. Ἰμβρου.

1. Ὁ Μητροπολίτης Ἰμβρου Μελέτιος, ἐκ Πάρου καταγόμενος, μετετέθη ἐκ τῆς ὁμωνύμου ταύτης ἐπαρχίας τὴν 2αν Μαρτίου 1745 ἐπὶ τῆς γ' Πατριαρχείας Παΐσιου τοῦ Β' 1744-1748 εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Τήνου ὑπογράφων

71. Π. Γεωργαντζῆ, *Ἡ Μητρόπολις Τραιανουπόλεως καὶ αἱ Ἐπισκοπαὶ αὐτῆς*, Ξάνθη 1981, σελ. 68, σημ. 3.

72. Ἰωάννου Ἀνδρεάδου, Ἀρχιμ., *Ἱστορία τῆς ἐν Χίῳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Ἀθήνησι 1940, μέρος Α', σελ. 292.

73. Αὐτόθι, σελ. 295.

μάλιστα ὡς «Τήνου καὶ Ἄνδρου» λόγῳ συγχωνεύσεως τῆς παροικίας Ἄνδρου εἰς τὴν τῆς Τήνου τοιαύτην, καὶ τὸν ὁποῖον βλέπομεν ὡς ἀρχιερέα πλέον αὐτῆς νὰ ὑπογράφη, μὲ τὴν ἐνδειξὴν «ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Τήνου Μελέτιος βεβαιοῦ», πρᾶξιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ τελέσεως τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἐν Τήνῳ ἱεροῦ ναοῦ «τοῦ ταξιάρχου» ὑφ' ἡμερομηνίαν «1760 Ὀκτωβρίου 22», τὴν παρουσίαν τοῦ ὁποῖου ὡς τοιοῦτου ἀπαντῶμεν καὶ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1762⁷⁴.

2. Καὶ ἕτερος αὐτῆς Ἀρχιερεὺς ὁ Ἀθανάσιος ὁ ἐπιλεγόμενος Ἀθωνίτης ὡς προερχόμενος ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους (Ἄθω) (1618-1624) ὁ μετὰ ταῦτα προσχωρήσας εἰς τὸν Καθολικισμόν, γνωστὸς καὶ ὡς «Φραγκοθανάσης», καθαιρεθεὶς ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τῆς β' πατριαρχείας τοῦ Κυρίλλου Α', τοῦ Λουκάρειος (1623-1633)⁷⁵, ὑπογράφει εἰς Πατριαρχικὸν Γράμμα τοῦ ἔτους 1619 «μηνὶ Ἰουλίῳ Ἰνδικτιῶνος Β'»⁷⁶ ἐπὶ Πατριαρχείας Τιμοθέου τοῦ Μαρμαρινοῦ (1612-1620) τοῦ ἀπὸ Π. Πατρῶν, περὶ κυριότητος τριῶν ἐν Ἰμβρῶν μετοχιῶν τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱεραῶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Δ'. Κισσάμου (Κρήτης).

Ὁ διακεκριμένος καὶ πολυγραφώτατος Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικόλαος Τωμαδάκης —πρὸς δὲν ἐκφράζω διὰ πολλοστήν φοράν καὶ ἀπὸ τοῦ χώρου τούτου τὰς πλέον εὐλικρινεῖς εὐχαριστίας μου— σχολιάζων εὐμενέστατα, τὴν συμβολὴν μου, μικρὰν ἄλλωστε, εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καὶ ἐνδεικτικῶς τὸ βιβλίον μου «Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον» εἰς τὰς σελίδας 294 καὶ 295 τῆς κριτικῆς του παραθέτει τὰς ἀκολουθούσας γραμμάς, τὰς ὁποίας καὶ καταχωροῦμεν.

«...Διὰ λόγους προσωπικοῦς μόνον θὰ περιορισθῶ νὰ σημειώσω ὅτι ὁ ἐν σ. 315 (τοῦ ὡς ἀνωτέρω ἔργου μου) ἀμαρτύρως σημειούμενος Παρθένιος Κελαϊδῆς ἢ Μιτσάκης ὁ ἀπὸ Καμπανίας 1906-1911 οὔτε Κελαϊδῆς εἶναι οὔτε Μιτσάκης. Εἶναι ὁ Καμπανίας Παρθένιος Μιτσάκης ἀπὸ Κισσάμου (1887-1890;) στενὸς συγγενῆς καὶ προστάτης τοῦ ἐμοῦ πατρὸς, μετατεθεὶς

74. Βασιλείου, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Ἰμβροῦ καὶ Τενέδου ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, Ἀθήναι 1981, σελ. 464. — Φαίδωνος Μπουμπουλίδου, Σύμμεικτα εἰς μνήμην Ἰωάννου Κούλη, Τηνιακά, Ἀθήναι 1982, σελ. 437, 438.

75. Βασιλείου, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 459-460.

76. Παναγιώτου Καραϊτζῆ, Κείμενα καὶ πηγὰ περὶ τῶν ἐν Ἰμβρῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, «Κριτόβουλος», Περιοδικὸν σύγγραμμα - Δελτίον Μεμβούρην (Αὐστραλίας), 1971, τόμ. Α' (παράρτημα), σελ. 5.

ἐκ Κρήτης λόγῳ δυσαρρεσκείας τῆς ἐπαρχίας του εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Καμπανίας τῆς Μακεδονίας καὶ ἐκεῖ ἀποθανών, ἄγνωστον εἰς ἐμὲ πότε, χωρὶς ποτὲ νὰ μετατεθῆ εἰς τὴν Ἀρδαμερίου.

Ὁ Παρθένιος Κελαϊδῆς ἱερομόναχος τῆς Μ. Γωνιᾶς Κισιάμου, Σφρακιανός, γεννηθεὶς τὸ 1830, ἀγωνιστῆς 1866-1869 ἱερατεύσας εἰς Λιβόρνον καὶ εἶτα εἰς Χανιά, δὲν ἀπεδέχθη γενομένην ἐκλογὴν του ὡς Κισιάμου καὶ ἀπέθανε τῷ 1905 ἐν Σύρῳ (βλ. ὅσα ἔγραψα ἐν ΜΕΕ, ΙΔ', 1930, σ. 185α). Ὁ Παρθένιος Μπιτσάκης ἐξ Ἀγριλῆ Σελίνου ὑπηρέτησεν ὡς Κισιάμου καὶ Σελίνου ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1887-1892 (;) ὅτε καὶ μετετέθη εἰς τὴν Καμπανίας.

Ὡς πρὸς τὸν πρῶν Κισιάμου Μιχαήλ τὸν Καλύμνιον διατελέσαντα διάκονον τοῦ μητρ. Κρήτης Διονυσίου (Πατριάρχου Διονυσίου Ε'), οὗτος ἐξελέγη εἰς τὰ Χανιά τὴν 28 Ἰουνίου 1869, ἀλλ' ὡς φιλότουρκος δὲν ἔγινε δεκτός, δὲν μετετέθη εἰς τὴν Ἱεροσητείας, ἀλλ' ἐξελέγη ὡς πρῶν, ὀπόθεν ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ τὸ 1879. "Ὅθεν δὲν λέγεται Μιχαήλ" (ὡς ἐν σ. 280) ἀλλὰ Μιχαήλ Θεσσαλιώτιδος, ἐὰν εἶναι αὐτός, διότι οὐδεὶς Μιχαήλ ἐπεσκόπευσε τῆς Κισιάμου»⁷⁸.

Ἐπομένως, κατὰ τὸν κ. Τωμαδάκη, ὁ Παρθένιος Μπιτσάκης (καὶ οὐχὶ Κελαϊδῆς) ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Κισιάμου ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τὴν 22αν Ἰανουαρίου 1887 καὶ τὴν 24ην ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν διὰ τὴν ἐπαρχίαν του. Μετετέθη εἰς τὴν Καμπανίας κατ' Ἰούλιον 1892.

Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω παρατιθεμένων ἐτέρων πληροφοριῶν ὁ Παρθένιος Μπιτσάκης ἐχρημάτισεν Ἀρχιερεὺς εἰς τὰς κάτωθι ἐπισκοπὰς: Κισιάμου Κρήτης 1887-1892, Καμπανίας 1892-1906, Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὀρους 1906-1911, ὅτε καὶ ἀπέθανε.

Χάριν τῆς ἱστορίας παραθέτομεν καὶ τὰ κάτωθι.

Εἰς τὴν ἐργασίαν μου «Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον», σ. 99, μετὰ τὸν Ἐπίσκοπον Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου Ἰωακείμ Παπαναστασίου ἢ Ἀναστασιάδην 1899-1906 ἀναγράφω ὡς διάδοχόν του τὸν Σωκράτην Σταυρίδην 1911-1944, εἰ καὶ εἰς τὴν σελίδα 315 τῆς ἰδίας ἐργασίας παραθέτω μετὰ τὸν Ἰωακείμ Παπαναστασίου ὡς διάδοχον αὐτοῦ τὸν Παρθένιον Κελαϊδῆν ἢ Μιτσάκην τὸν ἀπὸ Καμπανίας 1906-1911, ὡς πράττω καὶ εἰς ἕτερον μελέτημά μου, «Ἀρχιερεῖς Μητροπόλεων τινων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1453 μέχρι σήμερον», σ. 49.

Σημειωτέον ὅτι, περὶ τοῦ, ὡς εἴρηται, Παρθενίου ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου «Ἐκκλησίας Κων/λεως Ἐπισκοπαὶ καὶ Ἐπίσκοποι (1833-1960)» Ἀρχιμανδρίτης καὶ νῦν Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Θεόκλητος

77. Ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας, ἀντὶ τοῦ «Μισαήλ» ἐγράφη «Μιχαήλ».

78. Περιοδικὸν «Ἀθηνᾶ», τόμ. ΟΗ', ἐν Ἀθήναις, σελ. 292-295.

Φιλιππαῖος, σ. 40-41, εἰς τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῶν Ἀρχιερέων Ἱερισσοῦ κ.λπ. μετὰ τὸν Ἰωακεῖμ Παπαναστασίου 1899-1906 ἀναφέρει ὡς διάδοχόν του τὸν Σωκράτην Σταυρίδην 1912-1944 καὶ οὐχὶ τὸν Παρθένιον Κελαϊδῆν ἢ Μπιτσάκην, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου παρατίθεται σ. 50 εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐπισκόπων Κισσάμου καὶ Σελίνου Κρήτης, ἔνθα καταχωρεῖται ἡ σημείωσις «Παρθένιος Κελαϊδῆς, Νοέμβριος 1880-Ἰούλιος 1892» τὸν ὁποῖον καὶ ὀνομάζει, σ. 40, ἐπίσκοπον Καμπανίας «Παρθένιος ὁ ἀπὸ Κισσάμου, Ἰούλιος 1892» ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐτέρας πληροφορίας περὶ τυχὸν μεταθέσεώς του εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἱερισσοῦ.

Πάντως ἐκ τῶν ἀνωτέρω πιστοῦται, ὅτι εἰς τοὺς ἐπισκοπικούς καταλόγους τῆς ἤδη Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ κ.λπ. ἐμφανίζεται κενόν, (ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι ὁ Παρθένιος Μπιτσάκης δὲν μετετέθη ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴν Καμπανίας εἰς τὴν τῆς Ἱερισσοῦ τοιαύτην) πέντε ἐτῶν ἀπὸ τοῦ Ἰωακεῖμ Παπαναστασίου 1899-1906 μέχρι τοῦ Σωκράτους Σταυρίδη 1911-1944· ἄρα γε ἐπὶ τόσα ἔτη νὰ ἔμενε κενὴ ἡ θέσις τοῦ Ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ;

Ἐν τοσοῦτῳ ὅμως, ὁ Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλος Σοφὸς εἰς τὸ μελέτημά του «Ἡ Μητρόπολις Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν» (Ἀθῆναι 1979), σ. 22-25 ἀναγράφει ὅτι ὁ «Παρθένιος Κελαϊδῆς ἢ Μπιτσάκης» ἐχημάτισεν ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ ἀπὸ τοῦ 1906-1911, ὁπότε, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, συμπληροῦται τὸ ὑφιστάμενον κενόν μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων Ἰωακεῖμ καὶ Σωκράτους.

Παραθέτομεν τὴν σχετικὴν περικοπὴν: «Παρθένιος Κελαϊδῆς ἢ Μπιτσάκης (1906-1911). Ἐξ Ἀγριλῆ Σελίνου τῆς Κρήτης καταγόμενος ἐγένετο ἐπίσκοπος Κισσάμου καὶ Σελίνου καὶ⁷⁹ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1880... Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1892 μετετέθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Καμπανίας καὶ ἀπὸ τὸ ἔτος 1906 μέχρι τοῦ ἔτους 1911 ἐποίμανε τὴν ἐπισκοπὴν Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὀρους». Καὶ κατωτέρω ἀφοῦ παραθέτει τὴν φωτογραφίαν ὡς νεκροῦ πλέον τοῦ Παρθενίου Κελαϊδῆ καταχωρεῖ ἀχρονολόγητον ἐπιστολὴν πρὸς αὐτόν, δηλ. τὸν κ. Παῦλον, τοῦ ἱερέως Ἀργυρίου Παπαργυρίου, εἰς ἣν ἀναγράφει καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Παρθενίου: «Λαμβάνω τὴν τιμὴν εὐσεβῶς νὰ σᾶς ἀναφέρω περὶ τοῦ ἐπισκόπου Παρθενίου ὅστις ἤλθεν ἐδῶ κατὰ τὸ ἔτος 1907, ὁπότε ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀρναίαν, τὸν ὑπεδέχθησαν καὶ ἔγινε ἡ ἐνθρόνισις. Κατόπιν ἔστειλεν ἡ Ἐταιρεία μεταλείων Κασσάνδρας (Στρατώνιον) ὅπου πανηγύριζε διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀγίας Βαρβάρας. Ἐφθασεν εἰς Παλαιοχώριον ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν...» ἐν συνεχείᾳ παραθέτει τὸ ἱστορικὸν ἐπεισοδίον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν μεταξὺ τοῦ Παρθενίου καὶ τοῦ Προέδρου τοῦ Παλαιοχωρίου Γεωργίου Γκι-

79. Φρονῶ, ὅτι ἀντὶ τοῦ «καὶ» πρέπει νὰ τεθῆ τὸ «κατὰ».

ζέπα· ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Παρθένιος Μπιτσάκης ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ ἀπὸ τοῦ 1906-1911.

Ἐξ ἄλλου, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ μου, ὅπως διευκρινισθῇ ἡ ἱστορουμένη περίπτωσις, ἀπέστειλα τὴν κατωτέρω παρατιθεμένην ἐπιστολὴν μου, πρὸς τὸν νῦν Μητροπολίτην Ἱερισσοῦ κ.λπ. κ. Νικόδημον (Ἀναγνώστου), μὲ τὴν παράκλησιν ἵνα μοι γνωρίσῃ ἐὰν ὄντως ὁ περὶ οὗ πρόκειται Παρθένιος ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ κ.λπ.

α' Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Νοεμβρίου 1982.

Σεβασμιώτατε καὶ λίαν μοι ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφε Ἁγίε Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὅρους καὶ Ἀρδαμερίου Κύριε Κύριε Νικόδημε.

Μοῦ δίδεται ἡ εὐάρεστος εὐκαιρία, ἵνα διὰ τῆς παρουσίας ἐπιστολῆς μου ἐπικοινωνήσω μετὰ τῆς Ὑμετέρας λίαν μοι ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάστου Σεβασμιότητος, ἐπὶ ἐκφράσει αἰσθημάτων ἀκροτάτης ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης, καὶ νὰ τὴν παρακαλέσω ὅπως εὐαρεστουμένη μοὶ παράσχη τὴν κάτωθι διευκρινιστικὴν πληροφορίαν.

Εἰς τοὺς ἐπισκοπικούς καταλόγους τῆς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ κ.λπ. ἀναγράφεται, ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 1906-1911 ἐπίσκοπος αὐτῆς ἦτο ὁ Παρθένιος Κελαϊδῆς ἢ Μιτσάκης καὶ κατ' ἄλλους Μπιτσάκης· τὸ αὐτὸ ἀναγράφει καὶ εἰς τὸ σύγγραμμά του περὶ τῆς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ... κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν καὶ ὁ προκάτοχος αὐτῆς κ. Παῦλος.

Παραλλήλως ὅμως ὁ διακεκριμένος καὶ πολυγραφώτατος καὶ αὐθεντικῶς γράφων Ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικόλαος Τωμαδάκης ἀποκρούει τὴν πληροφορίαν, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Παρθένιος ἐχρημάτισεν Ἀρχιερεὺς τῆς ἡδὴ Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ κ.λπ. ἀναγράφων, ὅτι οὗτος ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Κισάμου Κρήτης καὶ εἶτα μετετέθη εἰς τὴν ἐν Μακεδονίᾳ Ἐπισκοπὴν Καμπανίας, ἔνθα καὶ ἀπέθανε χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὸν χρόνον τῆς θανάτου· πάντως κατ' αὐτὸν δὲν ἐχρημάτισεν ὁ Παρθένιος ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ ἢ Ἀρδαμερίου.

Ἐπειδὴ καὶ ἐπαξίως εἶσθε Πρωθιεράρχης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἀλλὰ ἀσχολεῖσθε καὶ μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην τόσο ἐπιτυχῶς καὶ ἐπαξίως, δι' ὃ καὶ Σᾶς συγχαίρω εὐλικρινῶς, Σᾶς παρακαλῶ γνωρίσατέ μοι τὴν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἀλήθειαν καὶ εἴ τι ἕτερον στοιχεῖον περὶ αὐτοῦ· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι νὰ μὲ πληροφορήσητε ἐὰν πράγματι ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ πότε καὶ ἀπὸ ποίαν ἐπαρχίαν μετετέθη.

Σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν ἐνόχλησίν μου ταύτην καὶ ἐκφράζω καὶ πάλιν τὰ πρὸς τὴν Σεβασμιότητά Σας εὐλικρινῆ αἰσθήματα ἐκτιμῆσεως, διατελῶ μετὰ βαθυτάτης ἐν Κυρίῳ ἀγάπης

† Ὁ πρ. Λήμνου Βασίλειος».

Εἰς ταύτην μοὶ ἀπήντησεν ὡς κατωτέρω.

«α' λπβ' Δεκ(εμβρίου) ι'.

Σεβασμιώτατε,

Μὲ πολλὴν χαρὰν ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν Σας. Καὶ ζητῶ συγγνώμην, διότι ἀπαντῶ μὲ πολλὴν καθυστέρησιν, λόγῳ τῆς ἀπουσίας μου εἰς Ἀθήνας.

Διὰ τὴν πληροφορίαν περὶ τῶν στοιχείων τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὀρους Παρθενίου μᾶλλον διευκρινίζεται ὅτι ὄντως ὑπῆρξε κατὰ τὰ ἔτη 1906-1911 Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὀρους ὁ Παρθένιος Μιτσάκης προερχόμενος ἐκ Κρήτης. Οὗτος ἀπεβίωσεν ἐν Ἀρναίᾳ καὶ ἐκηδεύθη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀρδαμερίου καὶ Γαλατίστης Ἰωακείμ. Ἡ ὑπογραφή του εὐρίσκειται εἰς ἔγγραφα καὶ Πρακτικὰ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Μητροπόλεως καὶ σφύζεται καὶ ἡ φωτογραφία τοῦ νεκροῦ του ἐντὸς τοῦ φερέτρου. Ἐπεσκέφθην τὸ σπίτι ὅπου διέμενε καὶ ὅπου ἐκοιμήθη καὶ μὲ ἐπληροφόρησε περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ γέρον κάτοικός του.

Βεβαίως δὲν ἔχω ἐρευνήσει ἐπισταμένως τὸ θέμα, ἀλλὰ κατ' ἀρχὴν φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ ὡς εἴρηται Παρθένιος. Ἐν καιρῷ θὰ ἐρευνήσω τὸ θέμα περισσότερον, καὶ τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα θὰ ἐξεύρω θὰ Σᾶς τὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσίν Σας ἀμέσως.

Σεβασμιώτατε, εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τοὺς καλοὺς λόγους τῆς ἀγάπης Σας. Πάντοτε τρέφω ἰδιαιτέρον σεβασμὸν καὶ ἐκτίμησιν εἰς τὸ σεπτὸν πρόσωπόν Σας. Παρακαλῶ εὐχεσθε διὰ τὴν ἀναξιοτήτά μου.

Ἐλπίζω νὰ ἐπανέλθω σύντομα ἐπὶ τοῦ θέματος μὲ νεώτερα στοιχεῖα.

Μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης ἐν Κυρίῳ

† Ὁ Ἱερισσοῦ Νικόδημος».

Σημειωτέον ὅτι καὶ ἀπὸ τηλεφώνου ὁ ὡς εἴρηται Μητροπολίτης κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς 23ης Δεκεμβρίου 1982 μοὶ ἐπανελάβε τὰς ἰδίας πληροφορίας, ὅτι δηλ. ὁ Παρθένιος Κελαϊδῆς-Μπιτσάκης Ἱερομόναχος ἐκ Κρήτης ἐξελέγη τὴν 30/11/1886 Ἐπίσκοπος Κισσάμου Κρήτης, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1893 μετετέθη εἰς τὴν, ἐν Μακεδονίᾳ, Ἐπισκοπὴν Καμπανίας, ἕνα τὸ 1906 μετατεθῆ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἱερισσοῦ — ἀποθανὼν τὸ 1911 εἰς Ἀρναίαν, οὗτινος ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Ἀρδαμερίου Ἰωακείμ (Στρουμπῆ)· ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς ἡδὴ Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ προκύπτει, ὅτι οὗτος ὄντως κατὰ τὴν περίοδον 1906-1911 ἐχρημάτισεν ἀρχιερεὺς ταύτης, τοσοῦτ' ἄλλο καθ' ὅσον εἰς ἔγγραφα καὶ πρακτικὰ ὑπεμφαίνεται ἡ ὑπογραφή του.

Ε'. Γάνου καὶ Χώρας.

Πρὶν ἢ ἀσχοληθῶ μὲ τὸν, ἐκ τῆς νήσου Σκοπέλου, καταγόμενον Μητροπολίτην Γάνου καὶ Χώρας Διονύσιον, ὀφείλω νὰ παραθέσω τὰς κάτωθι προεισαγωγικὰς οὕτως εἰπεῖν, πληροφορίας, ὀφειλομένας εἰς τὴν καλωσύνην καὶ εὐγένειαν τοῦ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως ἐφημερεύοντος αἰδεσιμολογιωτάτου κ. Κων/νου Καλλιανοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ ἀπὸ τοῦ χώρου τούτου οὐ μόνον εὐχαριστῶ διὰ τὰς ἐκάστοτε παρ' αὐτοῦ παρεχομένας μοι εἰδήσεις περὶ τῶν νήσων τοῦ συμπλέγματος τῶν Βορείων Σποράδων, ἀλλὰ καὶ συγχάριω εὐλικρινῶς, διότι ἀποτελεῖ πρότυπον ἐφημερίου ἐπαρχιακοῦ, ἀσχολουμένου περὶ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν· ἅς μοι ἐπιτραπῆ δὲ νὰ τὸν προτρέψω ἵνα προχωρῇ εἰς τὴν θεοφιλή καὶ ὠραίαν ταύτην πορείαν, ἡ ὁποία ἔχει μόνον τὸν τιμᾶ προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου προσφέρει θετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν παρ' ἡμῖν Γραμματολογίαν, διότι ἀντλεῖ ταύτας ἐκ πηγῶν ἀσφαλῶν καὶ οὐχὶ ἐξ ἀντιγραφῆς ἢ παραθέσεως ἄλλων συγγραμμάτων, τὰ ὁποῖα οὐχὶ σπανίως περιέχουν ἡμαρτημένας εἰδήσεις, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀλλοιοῦται ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ τοιουτοτρόπως νὰ διακωμίζωνται αἱ ἀνακρίβειαι καὶ τὰ σφάλματα.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει· οὗτος διὰ τῆς ἀπὸ 8ης Μαρτίου 1983 ἐπιστολῆς του μοι γνωρίζει ὅτι «ἐν Σκοπέλῳ ἐρευνῶν ἔμαθον καὶ περὶ ἐτέρου ἐπισκόπου, οὗ ἡ καταγωγή ἦτο ἐκ τῆς νήσου ἡμῶν. Πρόκειται περὶ τοῦ Γάνου καὶ Χώρας κυροῦ Διονυσίου, ὃς καὶ ἔχει ἀπογόνους τινὰς ἐν Σκοπέλῳ. Ἀντιμῆνσια αὐτοῦ εὐρίσκονται ἀκόμη ἐν τῇ νήσῳ. Παλαιότερον δὲ ὡς μοι ἀνεφέρθη ὑπὸ παλαιῶν ἱερέων εἶχεν ἐγεροῦ ζήτημα ὑπὸ τοῦ τότε Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου—δὲν ἀναγράφεται τὸ ὄνομά του— ὅτι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις δὲν χρησιμοποιοῦνται ἀντιμῆνσια τοῦ Μητροπολίτου—ἐννοεῖται τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως· ἐὰν ἀνεφέρετο ἡ χρονολογία θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν τὸ ὄνομά του, διότι ὡς γνωστὸν ἡ τέως Ἐπισκοπὴ Σκιαθοῦ καὶ Σκοπέλου ἢ καὶ Σκοπέλου καὶ Σκιαθοῦ, ὅτε μὲν ὑπήγετο τὸ ὑπὸ τὸν Δημητριάδος, ὅτε δὲ ὑπὸ τὸν Χαλκίδος, ὡς συμβαίνει καὶ σήμερον—ἀλλὰ περὶ τοῦ Γάνου καὶ Χώρας».

Ἐν συνεχείᾳ, εἰς ἐτέραν αὐτοῦ ἐπιστολὴν μνηολογουμένην ἀπὸ 21ης τοῦ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους, μὲ πληροφορεῖ, «ὅτι ἐν τῇ ἐνοριακῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σκοπέλου ἀπόκειται ἀντιμῆνσιον τοῦ Ἐφέσου Παῖσιου, ὃ καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Καθιερώθη τὴν β' Ἰουνίου τοῦ αὐξή' ἔτους ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Κυδωνίαις παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Γέροντος ἀγίου Ἐφέσου Κυρίου Κυρίου Παΐσιου».

Καὶ ἀπαντῶν πρὸς αὐτὸν ἐν εὐχαριστίᾳ πολλῇ διὰ τὰς οὕτως παρ' αὐτοῦ παρεχομένας σπουδαιοτάτας ἱστορικὰς πληροφορίας, παρεκάλεσα διὰ τῆς ἀπὸ 14ης Ἀπριλίου 1983 ἐπιστολῆς μου, ὅπως μοι παράσχη ἐπιπροσθέτους περὶ τοῦ Γάνου καὶ Χώρας Διονυσίου εἰδήσεις, ὅστις προθύμως διὰ τῆς

ἀπὸ 27ης τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐπιστολῆς του μοι γνωρίζει «ὅτι διὰ τὴν πολιτείαν τοῦ Γάνου καὶ Χώρας Διονυσίου, ἔμαθον ὅτι ὀνομάζετο Κυρίτσης ἢ Κυρίτζης... Οὐδὲν ἕτερον ἔμαθον πλὴν ὅτι οὗτος διετέλεσεν Ἐπίσκοπος(;) τῆς Ἐπισκοπῆς Ἐρυθρῶν». Τέλος δέ, δι' ἑτέρας ἐπιστολῆς του γραφείσης «τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς ἔτους 1983», με πληροφορεῖ, ὅτι ὡς ἐδήλωσεν αὐτῷ «γέρον συγγενῆς» τοῦ Γάνου καὶ Χώρας Διονυσίου, οὗτος ἐπωνυμεῖτο «Κ α ρ δ α ρ ᾶ ς» καὶ οὐχὶ «Κ υ ρ ῖ τ ζ η ς» ὡς ἐγνώρισεν αὐτῷ «ίερεὺς τις ἐκ τῶν τεσσάρων ὑπαρχόντων ἐν τῇ νήσῳ ἡμῶν».

Καὶ ἤδη προβαίνω εἰς τὸν σχολιασμὸν τῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις ἀναφερομένων περὶ τοῦ ἐν λόγῳ Ἀρχιερέως.

Ἡ Μητρόπολις Γάνου καὶ Χώρας ἐπαρχία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Θράκῃ ἔπαυσε πλέον νὰ θεωρῆται ὡς Μητρόπολις ἐν ἐνεργείᾳ ἀπὸ τοῦ 1922, ἀφ' ἧς δηλ. ἐποχῆς ἐπῆλθεν ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή, ὅτε καὶ κατέφυγεν εἰς τὸν χῶρον τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ὁ Ἑλληνικὸς Χριστιανισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς τούτου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ τελευταῖος ἀρχιερεὺς Γάνου καὶ Χώρας Τιμόθεος Λαμνῆς, διατελέσας Ἐπίσκοπος Τρωάδος 1901-1906, Μητροπολίτης Μεσημβρίας, ἐπαρχίας ὑπαγομένης σήμερον ὑπὸ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν 1906-1910, Βοδενῶν δηλ. Ἐδέσσης 1910-1912, Φιλιππουπόλεως καὶ αὐτῆς ὑπαγομένης ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω Ἐκκλησίαν 1912-1913, Γάνου καὶ Χώρας 1913-1924 καὶ Μετσόβου 1924-1928.

Εἰς τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχιερατευσάντων συγκαταλέγεται καὶ ὁ ἐκ τῆς νήσου Σκοπέλου τῶν Βορείων Σποράδων καταγόμενος Διο ν ύ σ ι ο ς, οὐτινος τὸ ἐπώνυμον κατ' ἄλλους μὲν ἦτο Κ υ ρ ῖ τ σ η ς ἢ Κ υ ρ ῖ τ ζ η ς κατ' ἄλλους δὲ Κ α ρ δ α ρ ᾶ ς —ὡς δὲ ἀνωτέρω ἐγράφη αἱ πληροφορίαι αὗται προέρχονται ἐκ στόματος γερόντων Σκοπελιτῶν, οἵτινες ἐξ εἰδήσεων καὶ οὗτοι παλαιότερων συμπολιτῶν των ἀναμεταδίδουν τὸ ἐπίθετον αὐτοῦ με ἀποτελεσμα νὰ παρουσιάζηται ἡ τοιαύτη διαφορὰ— περὶ τοῦ ὁποίου ἐλάχιστα μόνον εικάζω, ἄτινα καὶ παραθέτω.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι οὗτος, δηλ. ὁ Διονύσιος, διατελὼν ἀρχιδιάκονος τοῦ ὡσαύτως ἐκ τῆς νήσου ταύτης καταγομένου Μητροπολίτου Ἐφέσου (14 Ἰουνίου 1853-25 Μαρτίου 1872) ὅτε καὶ ἐπαύθη —προφανῶς λόγῳ γήρατος καὶ ἀσθενείας— ἐξελέγη τὴν 4ην Σεπτεμβρίου 1867 ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν, εικάζομεν ὅτι διετέλει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐφέσου, ἐπὶ ἀρχιερατείας τοῦ συμπολίτου του Παΐσιου, ὅστις λόγῳ προφανῶς καὶ τῆς ἐνοπιότητός των τὸν προσέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ἴσως μετὰ τὴν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1863 ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχιδιακόνου καὶ ἀνεψιοῦ του Παΐσιου Κουρέντη ὡς Μητροπολίτου Ἰμβρου.

Ἀνεξαρτήτως τῶν στοχασμῶν τούτων, οἱ ὁποῖοι ὑποβάλλονται ὑπὸ τὴν κρίσιν καὶ ἐτυμηγορίαν τῆς ἱστορίας, ὁ Διονύσιος Κυρίτσης-Κυρίτζης ἢ

Καρδαράς ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν —καὶ ἡ ὀνομασία τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης μὲ ἐνισχύει περισσότερο ὅτι θὰ διετέλει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀπεράντου καὶ λίαν ἐκτεταμένης Μητροπόλεως Ἐφέσου— ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1867 μέχρι τῆς 17ης Ἰουλίου 1875, ὅτε προήχθη εἰς Μητροπολίτην Ἐλευθερουπόλεως 17 Ἰουλίου 1875-2 Σεπτεμβρίου 1885, Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου 2 Σεπτεμβρίου 1885 - 1 Αὐγούστου 1891 καὶ Γάνου καὶ Χώρας 1 Αὐγούστου 1891-Σεπτεμβρίου 1897⁸⁰.

Σ'. Νύσσης.

Δὲν προτίθεμαι ἐνταῦθα ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας Νύσσης, οὐδὲ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχιερατευσάντων· θὰ παραθέσω μόνον ὅσα μοι γνωρίζει διὰ τῆς ἀπὸ 27ης Ἀπριλίου 1983 ὁ κατ' ἐπανάληψιν ἐν τοῖς πρόσθεν ἀναφερθεῖς αἰδεσιμώτατος κ. Κων/νος Καλλιανός, τὰ ὁποῖα ἀναφέρουν ὅτι «ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας Φανερωμένης (Σκοπέλου) εὑρηται σειρὰ Μηναιῶν, τὰ ὁποῖα ἐχάρισεν εἰς τὸν ναὸν τοῦτον ὁ πρ. Νύσσης Ἰωσήφ· ἐπιγραφή δὲ τις ὑπάρχουσα ἐν τῷ ναῷ λέγει: «ΕΠΕΣΚΕΥΤΑΣΘΗ ΔΙ / ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ καὶ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ τε ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ / ΙΩΣΗΦ ΝΥΣΣΗΣ ΔΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΣ τοῦ ΑΥΤΑΔΕΛ / ΦΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ζαμπέλη / 1850»· εἰς ταῦτα, δηλ. τὰ Μηναιῶν, ἀναγράφεται ἡ ἐξῆς ἀφιέρωσις «Ἀφιεροῦνται τὰ δώδεκα Μηναιῶν εἰς τὸν ναὸν τῆς Φανερωμένης / παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πρόην (sic) Νύσσης Ἰωσήφ / εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ / κ(αὶ) ἐκοιμήθη ἐν αὐτῷ 22 Ἰανουαρίου 1850».

Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ἰωσήφ εὐρισκόμενος ἐν Σκοπέλῳ ἐχρημάτισεν ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος τοῦ Εὐβοίας Νεοφύτου Ἀδάμη (1841-1851) τοῦ ἀπὸ Μιλητουπόλεως 1813-1817, Καρύστου 1817-1833, καὶ Φωκίδος 1833-1841, διατελέσαντος καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς Συνοδικὰς Περιόδους τῶν ἐτῶν 1842 (ἀπὸ 21ης Αὐγούστου) μέχρι τοῦ 1850, ὡς βεβαιοῦται ἐκ τοῦ ἀπὸ 24ης Νοεμβρίου 1847 ἐγγράφου του⁸¹. Εἰς ἕτερον δὲ φύλλον τούτων ἐπιπροστίθεται ἡ φράσις «Ἐκ τῶν (τοῦ)

80. Νικολάου Γωμαδάκη, *Μητρόπολις Ἐφέσου, ἐπαρχία Ἀσίας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν*, ἐν Ἀθήναις 1978, σελ. 107. — Βασιλείου, *Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέσης), Ἐπισκοπαὶ καὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι σήμερον*, ἐν Ἀθήναις 1982, σελ. 989. — Θεοκλήτου, *Ἀρχιμ. (Φιλιππαίου, νῦν Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνοουρίας), Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκοπαὶ καὶ Ἐπίσκοποι (1833-1960)*, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 30, 31, 39, 67.

81. Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους (Γ. Α. Κ.), *Μοναστηριακά*, φύλ. 520 Ζωοδόχου Πηγῆς Σκοπέλου.

Ἐάνθης Χρυσάνθου»· ἐξ αὐτῆς πληροφοροῦμαι τὴν ὑπαρξίν ἑνὸς ἐπὶ πλέον, ἀγνώστου, τοῦλάχιστον εἰς ἐμέ, μέχρι σήμερον Ἀρχιερέως Ἐάνθης ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον δὲν γνωρίζω νὰ ἀναφέρηται εἰς τοὺς, διὰ τὴν Μητρόπολιν Ἐάνθης καὶ Περιθεωρίου, ἐπισκοπικούς καταλόγους Ἱεράρχης μὲ τὸ ὄνομα Χρῦσανθος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ἀθανασιάδου Γερμανοῦ (Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδίας),
Ἱστορική μελέτη πρὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σάρδεων καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς. Ἐν Κων/λει 1928.
- Ἀνδρεάδου Ἰωάννου, Ἀρχιμ., Ἱστορία τῆς ἐν Χίῳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀθήνησι 1940. Μέρος Α΄.
- Ἀτέση Βασιλείου (Μητροπολίτου πρ. Λήμνου), Ἀρχιερεῖς τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας, Σάρδεων καὶ Φιλαδελφείας. Ἀθήναι 1976.
- Τοῦ αὐτοῦ, Συμβολή εις τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀρχιερεῖς-ἀδελφοὶ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1550 καὶ ἐντεῦθεν. Ἀθήναι 1977.
- Γεδέων Μανουήλ, Ἐγγραφοὶ λίθοι καὶ κεράμια. Ἐν Κων/λει 1892.
- Γεωργαντζῆ Πέτρου, Ἡ Μητρόπολις Τραϊανουπόλεως καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ αὐτῆς. Ξάνθη 1981.
- Γριτσοπούλου Τάσου, Σάρδεων Μητρόπολις. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τόμ. Γ΄.
- Janin R., Λαοδικεία. Αὐτόθι, τόμ. Η΄.
- Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1982. Ἀθήναι 1982.
- Κοντογιάννη Σπυρίδωνος, Προσθῆκαι εἰς τοὺς ἐπισκοπικούς καταλόγους τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας καὶ Σάρδεων. Ἀθήναι 1976.
- Κωνσταντινίδου Ἐμμανουήλ, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπισκοπῶν Ι, Ἀθήναι 1969.
- Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν Δωδεκανήσῳ Ἐκκλησία. Α΄. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον). Β΄. Αἱ Μητροπόλεις καὶ οἱ ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι. Ἀθήναι 1970.
- Μενεβίσογλου Πάβλου (Μητροπολίτου Σουηδίας), Αἱ ἐν Τουρκίᾳ Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὴν διαρρέυσασαν 50ετίαν 1923-1973. «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος» Ἀλεξανδρείας 1975, τόμ. ΝΖ΄, Τεύχος 1-3.
- Παπαδοπούλου Ἀθανασίου - Κεραμέως, Σύμμικτα Ε΄, Σημειώσεις ἐκ Πάτμου, «Ν. Σιών» 1905, τόμ. Β΄.

- Τωμάδακη Νικολάου, Μητρόπολις Ἐφέσου, ἐπαρχία Ἀσίας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν. Ἐν Ἀθήναις 1978.
- Τοῦ αὐτοῦ, Κρήτες Ἀρχιερεῖς ὑπηρετήσαντες ἔξω τῆς Κρήτης (1453-1976). Ἀθήναι 1981.
- Φιλιππαίου Θεοκλήτου, Ἀρχιμ. (νῦν Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας), Ἐκκλησίας Κων/λέως Ἐπισκοπαὶ καὶ ἐπίσκοποι (1833-1960). Ἐν Ἀθήναις 1960.
- Φλωρεντῆ Χρυσόστομου (διακόνου), Βραβεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου. Ἀθήναι 1981.